

Ψυχαρισμού φιλολογία. Ἡ μήπως θαρρεῖ ὁ κ. Ξ. πὼς τὰ σκολεῖά μας καὶ ἡ σκολαστικὴ πνευματικὴ ἀτμόσφαιρα πού ἀναπνέουμε μποροῦνε νὰ μᾶς κάνου- νε ν' ἀγαπήσουμε ὅλα τὰ ὄρατά καὶ ζωντανὰ πρά- ματα πού μᾶς λείει;

Ὡστε ἂν παραδέχεται ὁ κ. Ξ. πὼς ἡ ἀγάπη ὅλων ἀφτῶν τῶν πραγμάτων ἀφθαίνοι ἕναν καλλιτέ- χνη, πρέπει νὰ παραδεχτῆ πὼς ὁ Ψυχαρισμὸς κατὰ πού λείει ἀφθαίνοι.

Πὼς οἱ συνθέσεις μου θὰ ἔχουνε πολλές ἑλλειψες δὲν εἶναι ζήτημα, μπορεῖ μάλιστα κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος νὰ βλέπω πολλές ἀδυναμίες τους, μὰ γι' ἀφτὸ δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ λόγος· οἱ ἀδυναμίες καὶ οἱ ἑλλειψες πού μπορεῖ νὰ τίς ἀσκημίζουνε εἶναι ζητήματα μουσικῆς τεχνικῆς καὶ μουτικῆς πείρας πού δὲν ἔχουνε νὰ πάρουνε νὰ δώσουνε μὲ ὁποιοδήποτε κίνημα φιλολο- γικὸ ἢ κοινωνικὸ ἢ ἐπίδραση τοῦ δημοτικισμοῦ μύ- νο στὸ ἀισθητικὸ μέρος μπορεῖ νὰ φανερωθῆ, καὶ γιὰ τὸ ἀισθητικὸ μέρος τοῦ ἔργου μου καλλιτέρος κριτῆς ἀπὸ Ἑλληνικὸ κοινὸ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ, ἀφοῦ ὅλο μου τὸ ἔργο εἶναι πλασμένο γιὰ νὰ τὸ πρωτο- χαρῆ ἡ Ρωμαϊκὴ ψυχὴ.

Τώρα θέλει νὰ μάθῃ ὁ κ. Ξ. τί θὰ ἦμουν αἰ- νεύ τῆς ὀλεθρίας ἐπιδράσεως τοῦ Ψυχαρισμοῦ; νὰ τοῦ τὸ πῶ ἐγὼ ὁ ἴδιος: Ὅθ' ἦμουν (ἂν ὑποθέσου- με πὼς ὁ Θεὸς μοῦ χάρισε κάπιο ἀληθινὸ μουσικὸ τάλαντο) θὰ ἦμουν τὸ πιὸ πολὺ ἕνας Σαμάρας. Καὶ γιὰ νὰ μὴν παρεξηγηθῶ πὼς κατεβάζω τὴ με- γάλῃ μουσικὴ ἀξία τοῦ κ. Σαμάρα καὶ πὼς τολμῶ νὰ τὸν συγκρίνω μαζύ μου, ἐξηγιέμαι πὼς θέλω νὰ πῶ πὼς μὲ τὴν ἐνδεχόμενη μουσικὴ μου ἀξία μπο- ρεῖ νὰ τιμοῦσα τ' ὄνομά μου, μὰ δὲ θὰ τιμοῦσα τὸ ἔθνος μου, ὅπως καὶ ὁ κ. Σαμάρας πού λογαριάζε- ται στὴ Μουσικὴ Ἱστορία γιὰ συνθέτης τῆς Ἰτα- λο-γαλλικῆς σχολῆς γεν-νη-μέ νος στὴν Κέρκυρα.

*

Ἐμεῖς ὁμως κάτι ἄλλο πιὸ ἀπάνω καὶ ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ μας δόξα ὀνειρεδούμαστε· φιλοδοξοῦμε νὰ δοῦμε τὴν Ἱστορία τῆς Μουσικῆς τὴν Παγκόσμια ν' ἀνοίξῃ τρεχούμενο λογαριασμὸ γιὰ Ἑλληνικὴ γιὰ Ρωμαϊκὴ Μουσικὴ σχολή, ποθοῦμε νὰ δοῦμε μιὰ μέρα τὴ μουσικὴ ψυχὴ τοῦ λαοῦ μας ν' ἀνέβῃ στὸ θρόνο πού τῆς ἀξίζει. Κι ἀπὸ κεῖ νὰ τὴν προσκυνῆ- σουνε καὶ ξένοι καὶ δικοί.

Μὰ ὁ κ. Ξ. μοῦ ζητεῖ νὰ τοῦ ἀποδείξω πρῶτα πρῶτα, πὼς «Ὁ Ψυχαρισμὸς δὲν εἶναι διαστροφή

τοῦ γλωσσικοῦ αἰσθήματος, ἀλλὰ πρόοδος καὶ ἐξέ- λιξις ὑγιῆς»· δὲ γυρέβει οὔτε πολὺ οὔτε λίγο! νὰ τοῦ λύσω' ἀπλοῦστατα τὸ γλωσσικὸ ζήτημα! τί θέ- λει δηλ. νὰ τοῦ ξαναφέρω τὰ τόσα καὶ τόσα ἐπι- χειρήματα πού φέρκνε οἱ δημοτικιστὰδες δίχως νὰ μπορέσουνε βέβαια νὰ πείσουνε ἐκείνους (πού δὲ θένε νὰ πειστοῦνε ἢ πού δὲν τοὺς διαβάζου; Μὰ νὰ σὰς πῶ κ' ἐννὸς πράμα, ἂν ὁ κ. Ξ. εἶναι Ρωμαῖος, εἶμαι κ' ἐγὼ ἄλλο τότε, καὶ δὲν ξεγλυστρῶ τόσο ἐφοκλα- σὲ καθάρια γλωσσικὴ συζήτηση· γι' ἀφτὸ δίχως νὰ τοῦ ἀνταποδώσω τὰ ἴσα φέρνοντας τὴ συζήτηση σὲ καθάρια μουσικὸ ἔδαφος καὶ παρακαλῶντας τον νὰ μοῦ ἀποδείξῃ ἐκεῖνος τὰ ἴχνη τῆς γλωσσικῆς μου διαστροφῆς στὴ μουσικὴ μου, τὸν στέρνω στὰ ἔργα τοῦ ἴδιου τοῦ Ψυχαρῆ, Πάλλη, Πικλαμᾶ ἢ θέλλῃ νὰ πειστῆ πὼς ὁ δημοτικισμὸς δὲν εἶναι διαστρο- φῆ τοῦ γλωσσικοῦ αἰσθήματος ἀλλὰ πρόοδος καὶ ἐ- ξελίξις ὑγιῆς.

*

Πὼς ἐγὼ πιστέβω πὼς ὁ δημοτικισμὸς εἶναι ἀπρόοδος καὶ ἐξελίξις ὑγιῆς δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ βεβαιώσω μὰ ἤθελα νὰ ἤξερα, πιστέβει εἰλικρινά, μὰ ὅμως διόλου εἰλικρινά, ὁ κ. Ξ. πὼς ὁ δημοτικι- σμὸς ἢ ψυχαρισμὸς κατὰ πού τὸν ὀνομάζει εἶναι ἀδιαστροφή τοῦ γλωσσικοῦ αἰσθήματος καὶ πὼς ἐλαττώνει τὸν ποιητῆ; ἤθελα νὰ ἤξερα τὰ πι- στεύει ἀφτὰ τόσο εἰλικρινῶς ἀκαὶ ἀδιστάκτως ὅσο ἂν ποῦμε ἐγὼ πιστέβω τὸ ἐνάντιο;

Ἄς μοῦ ἐπιτρέψῃ ὁ κ. Ξενόπουλος ν' ἀφίχθῃ λίγο.

Παρακολουθῶ κ' ἐγὼ ὅσο μοῦ εἶναι βολετὸ ἀπὸ μακριὰ τὴ φιλολογικὴ μας κίνηση. Παρακολου- θῶ λοιπὸν (πολλές φορές μ' ἐφχαρίστηση, κάπο- τες μ' ἀγανάχτηση, πάντα μὲ προσοχή) καὶ τίς κριτικὲς καὶ τ' ἄρθρα τοῦ κ. Ξενόπουλου. Καὶ δὲ βλέπω νὰ μᾶς λήθ πάντα πὼς ὁ Ψυχαρισμὸς ἐλατ- τώνει τὸν Ποιητῆ. Ἄς φέρουμε καὶ μερικὰ παρα- δείγματα.

Γιὰ τὸν Παλαμᾶ μᾶς λείει: (Παναθήναια 15 τ' Ἀπριλίου 1906) «Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν μοῦ ἐ- δόθη ποτὲ εὐκαιρία νὰ εἶπω ὀρισμένως καὶ προπάν- των νὰ δειξῶ ὅτι ὁ Παλαμᾶς εἶναι μέγας λυρικὸς ἀλλὰ τὸ λέγω τώρα ἀδιστάκτως».

ἤθελα νὰ ἤξερα τὸν Παλαμᾶ μὲ πιοὺς τὸν βάζει; μὲ τοὺς δημοτικιστὰδες ἢ μὲ τοὺς ἀπὸ ἐξω; μὲ τοὺς πρώτους βέβαια, ἀφοῦ πάλι ὁ ἴδιος ὁ κ. Ξ. μᾶς λείει (Παναθήναια 15 τοῦ Κλαδεφτοῦ 1908) πὼς

ὁ Παλαμᾶς ἀφιέρωσε στὴν ἐξυπηρέτηση τῆς Ἰδέας καὶ τὴ σκέψη του καὶ τὴν τέχνη του.

Ὁ κ. Φυτίλης Θερῶ πὼς εἶναι ἀρκετὰ δημοτι- κιστῆς καὶ ὁμως νὰ τί μᾶς λείει γιὰ δάφτونه ὁ κ. Ξ. (Παναθήναια 30 τ' Ἀπριλίου 1907) «Ὁ κ. Φυτί- λης ἐξεμίσσεται προοδεύει». Στὸ ἴδιο φύλλο μᾶς λείει γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ Ἰδα «Ἄν τὸ βιβλίον τοῦ Ἰδα εἶναι βιβλίον προπαγάνδας νομίζουμε ὅτι θὰ ἐ- σύμφερε καλλιτέρα νὰ γραφῆ εἰς γλώσσαν τὴν ὁποῖαν ὅλος ὁ κόσμος διαβάσει. Ἄλλ' ἂν εἶναι βιβλίον κα- θαρῶς φιλολογικόν, ἐπιζῶν ἂν δὲν ζῆση εἰς τὸ πα- ρόν, νὰ ζῆση εἰς τὸ μέλλον, τότε ἀνακαλοῦμεν». Ἀφτὰ τὰ λίγα μοῦ φαίνονται ἀρκετὰ, δὲν ἔχω ἀ- νάγκη νὰ τοῦ θυμῶσω τὰ ὅσα ἔγραψε γιὰ τοὺς κ. κ. Π. Χόρν, Κουλουβάτο καὶ τὸσους ἄλλους, ἀρκετὰ μαλλιαρῶς, οὔτε τὸ θυμὸ πού θὰ τὸν ἐπικανε γιὰ τίς βρισιές τοῦ Γιαννόπουλου ἂν ὁ Παλαμᾶς δὲν προλά- θαινε νὰ χαράξῃ σταβρωτὰ δυὸ κόκκινες ματωμένες μελοιδίες ἀπαράγραπτες ὡς τὰ δικαίωμάτά μας» (Νουμᾶ: 24 τοῦ Σταβροῦ 1906).

Μὰ εἶπα «Νουμᾶ» καὶ θυμῆθηκ· κάτι ἄλλα λόγια τοῦ κ. Ξ. («Μικρὴ ἀπολογία». Νουμᾶς 17 τοῦ Χριστοῦ 1906) «Τὸ συμφέρο μου, τὸ ἠθικὸ ἐννοῶ, εἶναι νὰ μὲ καταλαβαίνουν ὅσο γίνεται τελειότερο, καὶ γι' αὐτὸ μιλῶ καὶ γράφω κατὰ τὴν περίσταση ἐκείνη τὴ γλώσσα πού ὁ ἀκροατῆς μου ἢ ὁ ἀναγνώ- στης μου καταλαβαίνει καλύτερα».

Καὶ γιὰ νὰ δοῦμε! Οἱ κριτικὲς καὶ οἱ γνώμες τοῦ κ. Ξ. πού ἀνάφερα βρίσκονται στὰ «Παναθήναια» καὶ στὸ «Νουμᾶ»... οἱ «διαστροφές» καὶ οἱ «ἐ- λάττωσεις» στὶς «Ἀθήναι»... Μήπως ὁ κ. Ξ. ἀλ- λάζοντας τὴ γλώσσα του σύφωνα μὲ τίς ἀπαιτήσεις τῶν ἀναγνώστων καὶ διαφεντάδων, ἀλλάζει καὶ κάτι ἄλλο πιὸ σπουδαῖο;

Χάροβο τῆς Ρουσίας στὶς 21 τοῦ Σταβροῦ 1903

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

Στεγνόγραφο. Ὁ κ. Ξ. μοῦ κάνει τὴν τιμὴ ν' ἀναφέρῃ στὸ χρονογραφικὸν του καὶ τὴν πολὺ κολα- κηφτικὴν γιὰ μένα πρότασιν τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν μᾶς λείει δηλ. πὼς ὁ κ. Καλομοίρης δὲν ἐνοουσε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ θυσιάσῃ τὰς γλωσσικὰς του ἀρχὰς, τὸ δὲ Ὁδεῖον φυσικὰ δὲν ἠδύνατο ν' ἀνεχθῆ καθηγητῆν ὁ ὅποιος θὰ ἐδίδασκε σύθεση, νότιες, σιά- λες, κοντραποῦντο καὶ πρωτοβαρέματα. Οὕτως ἡ ἐπί- μονος προσκόλλησις τοῦ κ. Καλομοίρη εἰς τὰς Ψυ- χαρικὰς ὑπερβολὰς καὶ ἀνοησίας ἐστέρησε τὸ Ὁδεῖον

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΣ

ΣΤΟΝ ΚΑΒΟ'

Η'.

Ἀπ' τὴν ταραχὴ καὶ τὴν ἀγρύπνια τῆς νύχτας ἡ μάνα τοῦ Γιάννη σηκώθηκε κοντὰ τὸ μεσημέρι μὲ πονοκέφαλο, μ' ἀκεριὰ καὶ νεῦρα, πού γιὰ φύλ- λου πήδημα μποροῦσε νὰ σὲ κρεμάσῃ. Ὁ Γιάννης ρίχτηκε στὸ διάβασμα γιὰ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν γκρίνια τῆς καὶ τᾶλλα τὰ παιδιὰ κατεβήκανε μὲ τὸ γιατρὸ στὸ Δουτράκι. Ἡ Μαριῶ καθισμένη σ' ἕνα σκαμνὶ στὴ δροσιά, κοντὰ στὴν πόρτα τοῦ μα- γαζιοῦ τους, τέλειωνε τὰ κεντρίδια μιανῆς ποδιάς, ὅλο μετᾶξί καὶ χρυσάφι, καὶ ἀπ' τὴν πολλὴ προσοχὴ στὴ δουλιὰ τῆς ἄφινε νὰ βγαίνῃ λιγάκι τὴν ἀερν,

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸν ἀριθ. 308.

ἀδιάκριτα, ἡ μικρούλα τῆς γλωσσίσσα, σὰ νᾶθελε νὰ παραβῆ στὴν κοκκινίλα μὲ τὰ κοραλλίνα χεί- λια τῆς! Ἡ μάνα τῆς ζύμωνε καὶ ὁ γέρο-Στάθης, μὴ ἔχοντας μουστρετῆδες, τράτερνε κρασί τὸν ἑαυτὸ του. Βράδυ, βράδυ κατέβηκε ὁ Γιάννης στὸ γυαλὸ νὰ ρίξῃ μιὰ πετονιά, μὰ πατώντας σ' ἕνα βραχάκι ἔρριξε μιὰ φωνὴ ἄγρια καὶ γκρεμίστηκε χάμω κα- τακέφαλα. Ἡ Μαριῶ ξεσπάστηκε μὲ τὴν στριγγλιὴ καὶ μὲ δυὸ πατήματα βρέθηκε σιμά του Ὁ Γιάν- νης, χλωμὸς σὰν κερί, μὲ μάτια νεκρικά, σβυσμέ- να, κοίτουσαν κεῖ στὴν ἄμμο ξερός καὶ μιὰ μικρὴ τρομούλα τοῦ τάραιζε χεῖλια καὶ γλέφαρα...

— Πῶ πῶ! πᾶει τὸ παιδί, Γιάννη μου! Ἐφώνησε μὲ τόνον τὸ κορίτσι καὶ γονατίζοντας σήκωσε τὸ κεφάλι τοῦ Γιάννη στὴν ἀγκαλιὰ τῆς καὶ τὸ φυσόσε δυνατὰ στὰ μάτια, τρίβοντας τὸ κούτε- λό του, σὰ νὰ μποροῦσε νὰ τοῦ χύσῃ ζωὴ μὲ τὴν πνοὴ τῆς· σὲ λίγο τὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ στυλωθῆ- κανε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἄγρια, σὰ νᾶθελε νὰ ξεψυχή- σῃ, κ' ἡ δόλια ἡ Μαριῶ ἐμπήξῃ ἄγριες φωνές, τρελ- λὴ ἀπ' τὴν τρομάρα τῆς...

— Μάνα, πατέρα, οὐ! Γιὰ τὸ θεὸ προφτάζει! Ἡ κερά Σεβαστὴ εἶχε τὰ νεῦρά τῆς κ' οἱ ἄλ- λοι δὲν εἶχανε ταῦτιά τους τόσο καλὰ κουδισμένα.

Ἐίδε καὶ ἀπόειδε τὸ κορίτσι, ἔβλεπε τὰ δυνατὰ του νὰ φορτωθῆ τὸ παλλικίρι, νὰ τὸ πᾶν πάνω στὴν ἀγκαλιὰ τῆς, μὰ εἶτανε πράμα πού δὲν τὸ βαστοῦ- σαν τὰ κότσια τῆς! Γλυττοῦσ' ἀπ' τὰ χεῖρια τῆς τὸ τεντωμένο καὶ ἀλύγιστο κουφάρι, πού λές καὶ ἀπο- ξύλωσε· τάφησε χάμω, βρῶν σὰ μολύβι, καὶ πετᾶ χτηκς, σὰν ἀστραπή, στὸ μαγαζὶ, φωνάζοντας στοὺς δικούς τῆς μὲ τρελλὰ κουνήματα:

— Μιὰ κανάτα μὲ νερό, ραῖι, ξεῖδι, γλήγορα μάνα... ὁ Γιάννης χάνεται!

Ἄραξε μιὰ κανάτα μὲ νερό καὶ τῶττριψε πᾶ- λε, ἀφίνοντας τους μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα. Τί χαρὰ! Βρῆκε τὸ Γιάννη μισοσηκωτὸ, νὰ κοιτάζῃ γύρω του ἀποχαζωμένα, κατακόκκινος εὐτὴ τὴ φορὰ, σὰ νᾶ- τανε ξαναμμένος ἀπὸ κρασί. Τὴν κοίταζε καλὰ κα- λά, σὰ νᾶθελε νὰ θυμῆθῃ ποῖα εἶτανε.

— Ἄχ! Παναγιῶτα μου! Προσκυνοῦμε τὴ χά- ρη σου! — φώναξε κείνη, κἀνοντας τὸ σταυρὸ τῆς, καὶ γονάτισε κοντὰ του θαρρετὰ, νὰ τοῦ δώσῃ τὴ βοήθεια τῆς — Κούμπα πάνω μου, κύρ Γιάνγκο μ'! Δὲν εἶναι ντροπὴ, ἄρρωστος, ζαλισμένος εἰς' ἀκό- μα... κούμπα πάνω μ'! Πιές λιγούλακ' νερό, στάσ' νὰ σ' βρέξου λιγούλακ' τὸ κούτελο... Πὼς τῶπαθες αὐτὸ παιδί μ', πὼς τῶπαθες;

ένος πολυτίμου διδάσκαλου, ὁ ὁποῖος σιγά-σιγά θά ἦτο ἱκανὸς νὰ τὸ ἀναμορφώσῃ...

Σ' ἀφτὰ ἔχω ν' ἀπαντήσω: εἶναι ἀλήθεια πὼς δὲν ἔνοιουσα μὲ κανένα τρόπο νὰ θυσιάσω τίς γλωσσικῆς μου ἀρχές, μὰ δὲν εἶναι ἀλήθεια (κακὰ θὰ τὸν πλεροφορήσαν τὸν κ. Ε.) πὼς ἤθελα νὰ διδάσκω σκάλες, σύνθεση, πρωτοβαρέματα καὶ τ' ἄλλα πού λέει ὁ κ. Ε. Ἐξηγιέμαι: Ὅταν ὁ κ. Διαφεντής *) τοῦ Ὁδείου μου ἔκανε τὴν τιμητικότητά του γιὰ μίνα πρότασή του, τοῦ ἀπάντησα, πὼς σέβωμαι τίς ἀρχές ἐνοῦς ἰδρυμάτου ὡς τὸ Ὁδεῖο καὶ καταλαβαίνω πὼς τὸ ἀνάστημά μου τὸ καλλιτεχνικὸ δὲ μου ἐπιτρέπει ἀκόμα νὰ θέσω ἕνα τόσο σπουδαῖο, καὶ ἄς τὸν ποῦμε ἀπαράδεχτο, ὅρα ὅπως θὰ εἶτανε ἡ ἀπαίτησή μου (ἂν τὴν ἔκανα) νὰ διδάσκω στὴ δημοτικὴ, καὶ τοῦ ἐδήλωσα πὼς εἶμαι πρόθυμος νὰ διδάσκω στὴν ἐπίσημὴ γλῶσσα τοῦ κράτους (ὥστε παραδεχόμενα νὰ διδάσκω κλίμακας, ἀντιστήξεις καὶ διηρησιμένους ἀκόμα, διαφυγὰς, προανακρούσματα καὶ ἄλλα τὰ ἄλλα κρούσματα). Μαζὶ ὅμως μ' ἀφτὰ ἐδήλωσα ἀκόμα πὼς δεῶ ἀπὸ τὸ Ὁδεῖο ἀπαιτῶ ἀπόλυτη λεπτειὰ δημιουργικῆς, καλλιτεχνικῆς, κριτικῆς καὶ ἀτομικῆς δράσης. Τὸ ἴδιο ἐδήλωσα πὼς δεῶ ἀπὸ τὸ Ὁδεῖο δὲ θυσιάζω καμιά μου, οὔτε τὴν πιὸ μικρὴ, ἀρχή, ἔστοντας ἀφτῆ μουσικῇ ἢ γλωσσικῇ. Καὶ νὰ! σ' ἀφτὰ ἀπάνου δὲ συμφωνήσαμε μὲ τὴν ἀξιοτίμη Διαφέντεψη πού σὰ νὰ δισταζε νὰ μου ὑποσκηθῆ τὴν ἀπόλυτή μου λεπτειὰ δεῶ ἀπὸ τὸ Ὁδεῖο.

Καὶ πρέπει νὰ ξέρῃ ὁ κ. Ε. πὼς ἴσα-ἴσα ἐπειδὴς ἀγαπῶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ κάτι παραπάνου, τὴν Ῥωμιότην, καλλίτερα καὶ ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου, δὲ μπαίνω στὴ φάκα πρὶν εἶμαι βέβαιος πὼς ἡ πόρτα δὲ θὰ κλειθῇ ἀπὸ πίσω μου, γιὰτὶ ἡ φιλοδοξία μου καὶ τὸ μόνο μου κάρδιον (καὶ ἀφορᾷ ἂν εἶναι ἀνώτερο ἀπὸ τὴ δύναμή μου) δὲν εἶναι ν' ἀναμορφώσω ἕν οἰονδήποτε μουσικὴν ἴδρυμα ἄλλ' αὐτὴν τὴν Ἑλληνικὴν μουσικὴν κατὰ πού τὸ λέει καὶ ὁ ἴδιος πολὺ ὁμορφα.

Ἐδῶ χρέος μου θεωρῶ νὰ πῶ καὶ διὰ λόγια γιὰ

*) Πρὶν πειραχτοῦνε τὰ ἀνέθηρα μὲ τὸ «διαφεντικὸν» καὶ τὸ «διαφέντεψον» σημαίνοντα ἐδῶ πὼς εἶσι ἀρκετὲς φορές τ' ἄκουσα στὴ Σμύρνη ἐφέτος τὸ κλοκαίρι, ὁ διαφεντικὸς τοῦ σιδηρόδρομου, ἢ διαφέντεψη τῆς ρεζῆς, ἢ διαφεντικὸς τοῦ τουμπειοῦ. Τὸ ἴδιο πολὺ συχνὰ ἄκουσα καὶ τὸ καθεδρὸ τοῦ καθεδροῦ (τὸ κινεῖο καθεδρὸ θὰ μὰς γλυτώσῃ).

Ὁ Γιάννης, ζαλιμένος ἀκόμα, κούμπησε τὸ κεφάλι του στὸν ὦμο καὶ ἄφινε νὰ τοῦ πλένη μὲ νερὸ τὸ πρόσωπο, νὰ τοῦ τρίβῃ ἀπαλὰ τὸ κούτελο, σὰ νὰ τοῦ χύνανε βάλσαμο τοῦ μικροῦ χεριοῦ τῆς τὰ χὰδια. Σὲ λίγο ἄχ! εἶμαι καλῆτερα, ξεζαλιζομαι — τῆς εἶπ' ἀναστενάζοντας, καὶ τὰ μεγάλα γαλανὰ μάτια του, παίροντας ξανά τὴ συννησιμένη τους γλῶσσα, τὴν κοιτάζανε γεμάτ' ἀγάπη καὶ εὐγνωμοσύνη...

— Τί κατάσταση, καλέ, εἶν' αὐτή; τί στάση ἔχεις, Μαρῖω, δίπλα στὸ Γιάννη; ξέρεις, αὐτὰ ἐμένα καθόλου δὲ μ' ἀρέσουνε! φώναζε μὲ θυμὸ ἡ κυρία Σεβαστή, καθὼς ἐρχότανε σαστισμένη μὲ τὴ Στάθαινα καὶ τοὺς ἀντίκρουσε κεῖ στὴν ἀμμουδιὰ πλαί πλαί.

— Μὰ τί μ' λές, τώρα, κυρούλα μ', κακὸ ἔκανα νὰ δῶσ' ἕνα χέρι τοῦ παιδιοῦ σ' πού χανότανε; κείνο τούρθε ντέρ; κ' ἔπεσε χάμ' ξερὸ καὶ ἀμίλητο! Γὼ πῆγα νὰ τρελλαθῶ μονάχη μ' καὶ κανεὶς νὰ μὴν ἀγγουκῇ!

— Τί ἔπαθες, Γιάννη μου, ἀλήθεια τὰ λέει; — Πῆγα νὰ πετάξω μιὰ πετονιά κ' ἔνοιωσα κάτι νὰ μου σφιγγῇ τὸ λαιμὸ, γύρισ' ὁ κόσμος κ' ἔπετα. Τί ἔγινε, δὲν ξέρω. Σὰν ἦρθα στὸν ἑαυτό μου

τὸ Ὁδεῖο μας. Ἐπειδὴς καὶ ὁ κ. Ε. μεταχειρίζεται τὴ λέξη ἀναμορφώση ἀναγκάστηκε καὶ ἐγὼ νὰ τὴ βάλω ἐδῶ κ' ἔτσι μπορεῖ πᾶσα ἕνας νὰ τὸ πᾶρῃ πὼς θέλω νὰ χτυπήσω τὸ Ὁδεῖο, ἐνὼ πρέπει καθαρὰ καὶ ἑξαστερα (καὶ ὅ,τι θένε ἄς λένε οἱ καλοθελητῆδες του) νὰ τὸ ὁμολογήσω πὼς τὸ Ὁδεῖο μας ἀπὸ καθαρὰ μουσικὴ μεριά ζεταζούμενο, συγκρίνεται μὲ πολλὰ τέλεια Ὁδεῖα τῆς Ἑβρώπης. Τουλάχιστο ἀφτῆ τὴν ἐντύπωση ἔλαβα ἀφοῦ βρέθηκα σὲ μερικῆς ἐξετάσεως του καὶ μίλησα μὲ καθηγητῆρας καὶ καθηγητῆδες του. Ἐγὼ τὴν πεποιθήση πὼς κατὰ πού διαφεντίζεται τὸ Ὁδεῖο ἀπὸ τὸν κ. Νάζο δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ βγάλῃ ἀριστοὺς μουσικοὺς: τώρα ἄλλος λόγος ἂ βγάλῃ ἀριστοὺς Ἑλληνες μουσικοὺς: μὰ γιὰ νὰ κατορθωθῇ ἀφτὸ πρέπει πρῶτ' ἂν ὄλα ν' ἀποχτήσουμε γερὰ μουσικὴ Ἑλληνικὴ σκολή, τὸτες ὅμως ἄς εἶναι βέβαιος ὁ κ. Ε. πὼς θὰ διδᾷ σκουνται στὸ Ὁδεῖο μόνο Κοντραποῦντα, Πρωτοβαρέματα, σκάλες καὶ σύνθεση, γιὰτὶ γερὰ Ἑλληνικὴ μουσικὴ σκολή πού νὰ μὴ βρεθῆσθῇ στὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ κατὰ πὼς θὰ βρεθῆσθῇ καὶ στὴ μουσικὴ του δὲν μπορῶ νὰ φανταστῶ.

Μὰ ἀφτὰ καθὼς καὶ τὴν καθαρὰ μουσικὴ τεχνικὴ καὶ αἰσθητικὴ μου θὰ τὰ ξεδιαλίνω σὲ μιὰ μου μελέτη πού ἀρχισα νὰ γράφω ἀφτὸ τὸν καιρὸ: «Ἡ τέχνη μου κ' οἱ πόθοι μου».

M. K.

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΡΗ ΜΟΥ

Ἀγαπημένη μου,

Μὲ πίκρανε πολὺ, παραπολύ, τὸ προχθισινὸ σου τὸ γράμμα, καὶ νὰ ξέρεις, ὅλο τᾶδικο ἀπάνου σου τὸ ῥοῦξο. Ἀσκημα πολὺ ἀσκημα φέρθηκες σὲ μιὰ τόσο ντελνιάτη περίσταση καὶ ὁ ἄντρας σου, δίχως ἄλλο, θὰ σὲ πῆρε γιὰ καμιά κούφια καὶ ἐπιπόλαιη γυναίκα καὶ ἔδωκε πολὺ στὴ συνειδήσή του. Ἰσως νὰν τὰ βαλε καὶ μαζί μου, γιὰτὶ τὰ κακὰ φερσίματα τῆς κόρης τῆ μάνας βαραίνουνε καὶ ἄς μὴ φταίει καθόλου ἡ δόλια ἢ μάνα τις περισσότερες φορές.

Ἦρθε, μοῦ γράφεις, κείνο τὸ ἀνοθεμισμένο βράδι θυμωμένος στὸ σπῖτι, τίποτα δὲν τοῦ ἄρεσε, ὅλα τοῦ φταίγανε, μὲ ὅλα τὰβαζε, καὶ ἡ ἀρενιά σου ἀντὶ νὰν τὸν ἡμερώσεις μὲ τὸ γλυκὸ σου τὸν τρόπο καὶ μὲ τὰ πονετικὰ σου τὰ λόγια, τὸν ἔβαλες μπρο

στά, κ' ἔκανες σκηνὲς καὶ τὸν ἀνάγκασες νὰ πάρει τὸ καπέλλο του καὶ νὰ βγῆ δῶ — καὶ νὰ πέσει κ' ἐοῦ μὲ φοβερὸ πονονέφαλο στὸ κρεβάτι. Καὶ τὴν ἄλλη μέρα, λές, πὼς εἶτανε κάπως πιὸ ἡμερος καὶ τὸν ἀρώτησες τί εἶχε τὸ περασμένο βράδι, δὲ σοῦ τῶπε, σοῦ τῶκρυψε — καὶ σὺ ξαναθύμωσες πάλι κτλ.

Μιὰ φουρτούνα μανιασμένη εἶναι ἡ ζωὴ, παιδί μου. Καὶ ὁ ἄντρας παλεύει ὅλη μέρα μὲ τᾶγρια τὰ κύματα. Καὶ τὸ σπῖτι εἶναι τὸ ἀπάνεμο λιμάνι γι' αὐτόνε πού θάρθει τὸ βράδι νὰράξει καὶ νὰ ξαποστάσει, παίροντας ἔτσι δύναμη γιὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ἄλλης μέρας. Ἡ καλὴ ἢ γυναικα κάνει τὸ σπῖτι ἡρεμο ἀραξοβόλι καὶ ἡ κακὴ γυναικα τὸ μεταμορφώνει σὲ μανιασμένο πέλαγο. Τὸ λέει καὶ ὁ Σιρᾶχ στὴ φιλοσοφία του: «Καλὴ γυνὴ ἐκκοδόμησεν οἶκον». Ἐοῦ, παιδί μου, κείνο τὸ βράδι εἶσον ἢ κακὴ γυναικα πὼς γυρέμισες τὸ σπῖτι σου, ἔστοντας καὶ γιὰ μιὰ βραδιά, καὶ ἀνάγκασες τὸν ἄντρα σου νὰ πάει ἄλλου, στὸν καφενέ, στὸ θέατρο ἢ σ' ὅποιον ἄλλο μέρος νὰ βρεῖ τὴ γαλήνη πὼς λαχταροῦσε. Ὁ ἄντρας σου κακὸς δὲν εἶναι, οὔτε κακὰ ψυχόρμητα ἔχει. Μὰ ξέρε το, ἂν ἐξακολούθησες νὰν τοῦ φέρονσαι ἔτσι, θὰ πάρει νὰ σ' ἀγαπάει καὶ θὰ ρίξει ἄλλου τὴν ἀγάπη του καὶ... — πάω γιὰτὶ δὲ θέλω νὰ σὲ πικράνω περισσότερο.

«Γυνὴ καλὴ ἐκκοδόμησεν οἶκον». Κεντῶς ὁμορφα. Κέντησέ τα λοιπὸν αὐτὰ τὰ χρυσόλογα μὲ θαλάσοι μετὰξὶ πάνου σὲ ἄσπρο ἀτλάζι, βάλ' τα σὲ χρυσὴ κορνίζα καὶ κρέμασέ τα πάνου ἀπὸ τὸ κρεβάτι σου. Αὐτὰ τὰ λόγια νὰναι τὸ «Πιστεύω» σου, αὐτὰ τὰ λόγια πρέπει νὰναι τὸ «Πιστεύω» κάθε καλῆς νοικοκυρᾶς. Ρίξε μιὰ ματιὰ στὴν κοινωνία, ψάξε, μελέτησε, καὶ θὰ δεῖς πὼς καλὲς γυναῖκες φέρανε στὸν ἴσω δρόμο παραλυμένους ἄντρας καὶ θυμωμένους ζηλεμένους σπῖτια — καὶ πάλι καλὲς γυναῖκες γυρέμισανε συνθέμελα τὰ σπῖτια τους καὶ σπρώξανε στὸ ρεμπελιὸ καὶ στὴν καταστροφὴ τοὺς ἄντρας τους. Γιὰτὶ δὲ σάνει μόνο ἢ τι μιό τη νὰ βαστάξει ὁ λόρθο ἕνα σπῖτι. Χρειάζεται καὶ ἄλλη γερὰ κολώνια — τὸ ἡμερο, τὸ καλό, τὸ πονετικὸ τὸ φέρισμο τῆς γυναικας. Ἐρχεται ὁ ἄντρας σου στενοχωρημένος σπῖτι; Μέρωσέ τονε μὲ τὸ φέρισμό σου τὸ καλό, παρηγόρησέ τονε μὲ τὴν ἀγάπη σου Ποτὲ μὴν τὸν ἀρωτᾷς τί ἔχει. Ἄν εἶναι νὰ σ' τὸ πεί, θὰ σ' τὸ πεί μοναχὸς του. Ἄν ὄχι, περισσότερο τονε στενοχωρεῖς ἀρωτῶντας τον, γιὰτὶ πρέπει νὰ ξέρεις πὼς ὁ ἄντρας κρύβει πολλὰ ἀπὸ τὴ γυναίκα, ὄχι μοναχὰ ἀπὸ λύπη, γιὰ

τρέξτε!

— Σῆνω, Γιάννη μου, π' αὐτοῦ... ἀκόμα εἶσαι ζαλιμένος;

— Εἶμαι καλῆτερα...

— Πιχάξανα μοῦ φαίνονται αὐτὰ. Τέτιο πράμα πρώτη φορὰ πού τόπαθες. Χτὲς τὸ βράδι μὰς ριχτήκανε τὰ θεριά τῆς Μάνινκας, σήμερις μὰς ἦρθανε ντραλῆδες κ' ἱστορίες. Ἐδῶ ποῦρθικε δὲν ξέρω τί τέλος θάχουμε!

— Καλὲ τί μὰς φταίει ὁ τόπος; κακὰ περνούσαμε τότες μέρες τώρα;

— Ἄ γιὰ ἰδές πού στὸ τέλος μὰς τὰ ξυνίξει...

Ἐλα, Γιάννη μου, πάμε πάνω νὰ συχάσῃς...

— Τώρα δὲν ἔχω πιὰ τίποτε, μόνο λίγο κομμένη εἶναι τὰ γόνατά μου — εἶπ' ὁ Γιάννης: σηκωμένος καὶ ξεροτραυτῶθηκε γιὰ νὰ ξεμουδιάσῃ.

— Σῆνω, μωρή, νὰνάψῃς τὰ φανάρια: σκοτεῖ νιασε καὶ ὁ πατερούλης σου τᾶχει ἀπόψε κατὰ ντιπ στραβὰ, δὲ γλέπει νὰν τὰνάψῃ κείνος — εἶπε στὴ Μαρῖω ἢ μάνα τῆς...

Πάτια τοῦ γιαιλοῦ
μὴν ἀγαπᾷς ἄλλου...

Τραγουδοῦσε κάποιος μὲς σὲ βάρκα κ' ἡ πρό-

βρέθηκε κοντὰ μου ἡ δόλια ἢ Μαρῖω, πού μουῦρεξε τὸ κεφάλι μὲ νερὸ καὶ μὲ συνέφερε μὲ τὰ τριψίμα τὰ της... Εἶπ' ἄδικη, μανουῖλα, νὰν τὴ μιλῶνικε!

— Καὶ πὼς δὲν ἦρθες, Μαρῖω, νὰ μὲ φωνάζεις ἀμύτως; Ὁμρῶ σὰ δὲν μπορεῖ τὸ παιδί, πρώτη πρὲπει νὰ βοεθῇ κοντὰ ἢ μάνα του...

— Ἄμ δὲ μ' λές εἶχα καὶ μυκλὸ στὸ ξερὸ μ'; φώναζα ἢ ἔρημ, φώναζα, μὰ κανεὶς δὲ μ' ἄκουε! Ἐτρέξα καὶ γὼ στὸ μαγαζὶ, πῆρα νερὸ καὶ ψευγιά, νὰ προστάξω!

— Ἐ! νάχῃς καλὸ, παιδί μου, πού τὸν βοήθησες... Ἐμεῖς οἱ γριὲς ἄς ἔχουμε κ' ἕνα λόγο πάρα πάνω, πάντα γιὰ καλὸ τόνε λέμε!

— Δὲ θυμῶνω γὼ, κυρούλα μ', δικαίωμά σ' νὰ μ' λές ὅ,τι κάνω στραβὸ...

— Δὲν ἔκανες, κορίτσι μου, τίποτις στραβὸ ξέρεις ἢ μάνα σ' ἦρθε μέσα καὶ μὲ σάστισε — Τρέξε, τῶναζε, ὁ Γιάννης στὴν ἄμμο, τρέξε γλήγωρα!

— Ἐρχομαι βιατικὴ καὶ σὰς βλέπω δίπλα... φτοῦ! τρισκατάρατε, πανάθεμά σε, ἔχεις πολλὰ ποδάκια!...

— Ἄμ ἦρθε τούτ' ἢ ζουρλή καὶ μὰς σήκουσε στὸ ποδάρι!... Μπᾶς κ' ἔβγαζες νόημα τί ἔσκουζε; ὅλα μαζωμένα τᾶλεγε, νερὸ, ρακί, ξεῖδ' ὁ Γιάννης,

κά μὴν τὴ στενοχωρεῖ, μὰ κι ἀπὸ ἐγωϊσμό, ἀπὸ τὸν ἀντρίμιο ἐγωϊσμό, πὸν ἴσια ἴσια αὐτὸς γιγαντώνει τὸν ἄντρα καὶ τὸν κάνει νάντεχει σ' ὄλες τίς ἀγριες φουρτούνες τῆς ζωῆς.

Κάμε τὸ σπῆτι σου ἀπάνεμο λιμάνι γιὰ τὸν ἄντρα σου. Καὶ σοῦ εἶναι τόσο εὐκολο αὐτό. Καλοσύνη κι Ἀγάπη σοῦ χρειάζεται—καὶ τίς ἔχεις καὶ τίς δυο αὐτὲς ἀρετὲς, ἀγαπημένη μου.

Σὲ γλυκοφιλῶ
ἢ μαννούλα σου
ΗΓΕΡΙΑ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

(Τοῦ φίλου μου κ. Ἀλ. Παναγιῆ στὴν Πόλη)

Μετὰ μεγάλη εὐχαρίστηση κ' ἐκτίμηση διαβάσαμε στὰ τρία τελευταῖα φύλλα τοῦ «Νουμά» τὸ πολύτιμο καὶ σοβαρὸ ἄρθρο τοῦ κ. Παλαμά «Τὰ βιβλία γιὰ τὰ παιδιά» πού ἀπὸ καιρὸ τὸ περιμέναμε νὰ τὸ δοῦμε μετὰ τὴν ἀνυπομονησία. Εἴταν φυσικὸ καὶ σωστὸ μιὰ τέτοια σοβαρὴ δουλειὰ νὰ τὴν καταπιασθῆ, νὰ τὴν ξεπροβάλλῃ καὶ νὰ τὴν ξεβγάλῃ ἕνας Παλαμάς!

Σήμερα ὅλοι μεις οἱ δημοτικιστὰδες, κι ἂ δὲ σφάλω ὅσοι τὸν διαβάζουν, πολλὰ περιμένουμε νὰ δοῦμε καὶ ν' ἀπολάψουμε ἀπὸ τὸν τρανὸ μας ποιητὴ καὶ κριτικὸ. Ἀπὸ τὴν ἐργασία του τὴ φιλολογικὴ, τὴν αἰσθητικὴ καὶ καλλιλογικὴ πολλὰ ἀτίμητα μαργαριτάρια ἔχουμε στὰ χέρια μας, καὶ βλέπουμε ξάστερα πὼς εἶναι τώρα κάμποσο καιρὸς—τρία ἢ καὶ τέσσερα χρόνια πού ὁ Παλαμάς μας μπῆκε στὸ καλούπι πού ἔπρεπε νὰ μπῆ, γιὰ νὰ φορέσῃ μιὰ μέρα τὴν κορώνα, πού θὰ τοῦ χαρίσῃ ἡ Τέχνη μαζὺ μετὰ τὴν ἀβάσταχτη φήμη, τὴ διαλαλήτρα φωνὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ὁ Παλαμάς εἶναι δύο, τρία χρόνια πού ἀδραξέ τὸ Θρόνο τῆς Ἀθανασίας. Ἡ σκέψη καὶ ἡ δύναμη τῆς ψυχῆς του ριγμένη καὶ περχυμένη, μιὰ φορά, στὸν ἀπέραντο ὠκεανὸ τῆς Τέχνης καὶ στὴν ἀρμονία τοῦ Ὁραίου καὶ Καλοῦ, ἄρχισε τώρα νὰ μικραίνεται, νὰ περιορίζεται, νὰ φτιάχνεται, νὰ σκαλίζεται κι ὄλενα νὰ γένεται ἕνα Φιδιὰκὸ Εἶδωλο, πού θάρθῃ μέρα νὰ προσκυνηθῆ καὶ νὰ λατρευθῆ στὸν ὑπέρολο βωμὸν τῆς Ἀλήθειας. Χαρὰ σ' ἐκείνον πού θὰ τὸ ἀξιωθῆ νὰ τὸ γνωρίσῃ...

Ὁ πρόλογος τοῦ ἄρθρου τοῦ γραμμένος μετὰ βεβαιότητα ψυχολογικὴ σκέψη, μετὰ στεσοῦμενες ἰδέες, μ' ἀγάπη καὶ ἡγαρδιακὸ πόθο, μὰς ὀδηγεῖ, μὰς ὀρμηναίνει καὶ μὰς λέει τί θέλει, καὶ πὼς θέλει τὰ βιβλία γιὰ τὰ παιδιά. Εἶναι ἰδανικός, εἶναι πλαστικός, ἰδεολογικός. Φαίνεται ἀψηλός, ἀνηφορικός, ὀνειρεμένος! Τὸ θέλησε ὁ ποιητὴς ξάστερα νὰ μιλήσῃ, κι' ἄφηκε τὴν ψυχὴ νὰ πῆ τ' ὀνειρεμά της. Ἄλλα τὴν ἰδέα κάμετέ την, τὴν ἰδέα μαστορεύετε τὴ σὰν παιγνίδι, χρωματίστε τὴ σὰ ζωγραφικὰ καὶ δόστε τὴν νὰ τὴ βυζιάξουν καὶ φέρτε τὴ νὰ τὴ χαροῦνε τὰ παιδιά». Ἔτσι μὰς φωνάζει ὁ ποιητὴς. Ἔτσι φωνάζει ὁ ἰδεολόγος. Καὶ ἡ καρδιά τοῦ ποιητῆ αὐτὸ ζητᾷ. Μὰ τὸ Ζήτημα, τὸ σοβαρὸ Ζήτημα εἶναι, πὼς θὰ γενῆ ἡ ἰδέα γάλα, καὶ πὼς θὰ τὴ βυζιάξουν τὰ παιδιά καὶ πὼς ἔπειτα θὰ τὴ χαροῦνε.

Ἦθελα νὰ εἶναι ὁ Ποιητὴς ρεαλιστὴς καὶ ὄχι ἰδ'ολόγος, μὰ τάχα μπορεῖ νὰ γενῆ;

Ἐνα βιβλίον γιὰ τὰ παιδιά δὲν εἶναι μόνον Ζήτημα γλωσσικὸ—τοῦτο βλέπω νὰ εἶναι ριζωμένο σὲ πολλοὺς—μὰ εἶναι ἕνα μέρος, ἕνα κομμάτι τῆς παιδικῆς μόρφωσης καὶ ἀγωγῆς. Τί λοιπὸν μποροῦν νὰ ποῦν οἱ Ἰγγλέζοι, οἱ Γερμανοὶ καὶ ἄλλοι λαοί, πού γιὰ γλῶσσιν δὲ σκοτίζονται; Τὸ παιδαίει ἢ ὁ νέος εἶναι ἕνα πρᾶμα ἀφτιαστο. Εἶναι πρώτη ὕλη πού θὰ πλαστῆ, πού θὰ περιορισθῆ καὶ θὰ γενῆ ἄνθρωπος, κοινωνία, λαὸς καὶ Ἔθνος—μὲ τὴ γλῶσσα, μετὰ τὴν ψυχὴ του, μετὰ τὸ νοῦ του καὶ μετὰ τὴν ἐργασία του. Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες, οἱ ἰδυστυχημένοι καὶ ἀπόκληροι πλερώνουμε προγονικὴς ἀμαρτίας καὶ σὰν μπαλτὰ φέρνουμε στὸ λαίμω μὲ τὴ γλῶσσα τῶν βιβλίων.

Ἐνα βιβλίον, ἕνα Ἀναγνωσματάριον γραμμένο στὴ ζωντανὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ τὸ θέλουμε καὶ χρειάζεται γιὰ νὰ τρέχῃ ὁ νοῦς τοῦ παιδιοῦ, ἢ σκέψη, ἢ φαντασία καὶ ἢ κρίση ἐλεύθερα, ἐλεύθερα στὸν γύρω κόσμον καὶ γιὰ νὰ μιλήσῃ στὸ μέσα κόσμον μετὰ μιὰ φωνὴ πολὺ γνωστὴ, φωνὴ προγονικὴ, παλαικὴ. Μὰ καὶ τοῦτο νὰ γενῆ, πού τόσο εὐκολὰ καὶ γρήγορα δὲν γένεται, τάχα φτάνει; Ὁχι καὶ πάλε ὄχι. Χρειάζεται ἡ μέθοδος, χρειάζεται ὁ δάσκαλος καὶ τὸ ὕλικόν...

Τὸ πρόγραμμα τοῦ κ. Παλαμά τὸ θαυμάσαμε, γιὰτὶ σὲ κάπια σημεῖα φαίνεται νεωτεριστικόν. Αὐτοῦ μπορεῖ νὰ φανῆ κι αὐτὸ ἀρπαχμένο ἀπὸ τὴν πρόληψη, μὰ σήμερα εἶναι νεωτεριστικόν—τέτεια ἔχει

ἡ ἱστορία τῆς Παιδαγωγίας. Ὁ κ. Παλαμάς μετὰ τὸ πρόγραμμά του ἀγωνίζεται νὰ φωτίσῃ καὶ νὰ μορφώσῃ τὸ νοῦν καὶ νὰ καλλιερέσῃ τὸ χαρακτῆρα ρίχνοντας γι' ἄχρηστα καὶ βλαβερά κάπια μέσα, κάπια μαθήματα πού βλέπουμε ἀκόμη στὰ συνηθισμένα σχολικὰ προγράμματα. Γι' αὐτὸ εἶπα πὼς σὲ κάπια μέρη φαίνεται νεωτεριστὴς. Μονάχα τοῦτο καλὰ νοήσαμε, πὼς στὸ πρόγραμμά του ὁ κ. Παλαμάς ἔχοντας τὴ σκέψη του ψηλὰ γιὰ τὸ ἀνθρώπινο πλάσμα καὶ θέλοντας νὰ τὸ μορφώσῃ μετὰ τὴς κοινωνικῆς θεωρίας τοῦ Πλάτωνα, σὰν κάπως νὰ λησμονῆσε τὸ προπατορικὸ ἀμάρτημά μας, γιὰτὶ πούθενά δὲν βλέπουμε νὰ μὰς λέγῃ, πὼς τὸ παιδί πρέπει ν' ἀρχίσῃ τὴν ἐργασίαν ἀπὸ μικρὸ μετὰ τὴν ἰδέαν καὶ μετὰ τὸ σκοπὸ πρῶτα νὰ ὠφελήσῃ τὸν ἑαυτὸν καὶ κατόπι τὸν ὄλον κόσμον. Τέτιος εἶναι ὁ ποιητὴς δὲν κοιτάζει τὸ σήμερον μὰ τὸ αὔριον. Δὲν κοιτάζει τὸ ἄτομον μὴ πάθῃ, μὰ πὼς θὰ ὠφελήσῃ. Τὰ παιδιά τοῦ λαοῦ, τοῦ φτωχοῦ λαοῦ—γι' αὐτὰ βέβαια μιλοῦμε—πρέπει νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὸ σκολεῖον μετὰ τὴν χρειάζουμένη μόρφωση, τὴν ἠθικοπλαστικὴν, μὰ καὶ μετὰ τὸ ψῶμιν στὰ χέρι. Σήμερα αὐτὸ λέει ἡ κοινωνία, αὐτὸ θέλει καὶ ζητᾷ ἡ ζωὴ. Σήμερα αὐτὸ πρέπει νὰ γράψῃ καὶ ἡ Παιδαγωγικὴ. Ὁ πατέρας, πού εἶναι ἡ κολώνια κάθε φαμιλιας, τώρα σήμερα ραγίζεται καὶ σβύνεται πολεμῶντας μετὰ τὴν πρόληψη. Τὸ παιδί, ἢ ὁ νέος, τελειώνοντας τὸ λαϊκὸν σκολεῖον πρέπει νὰ ἔρθῃ σιγὰ, σιγὰ στὸ πλευρὸν τοῦ πατέρα καὶ νὰ τοῦ δώσῃ ἀνάσασμα, νὰ τοῦ δώσῃ δύναμιν. Ὁ χρόνος δὲ νικᾷ τὴ ζωὴν, δὲν κυριεύει τὸ πνεῦμα. Ἡ δυστυχία, ἡ φτώχεια, ἡ ἀκαματοσύνη κακομοιράζει τοὺς Λαοὺς, τοὺς ἀγριεύει, τοὺς διαφθείρει καὶ τοὺς παρακμάζει...

Τὰ βιβλία γιὰ τὰ παιδιά, πού μὰς λέει στὴν προκήρυξίν του ὁ σεβαστὸς μας φίλος κ. Φωτιάδης, πρέπει καὶ εἶναι ὅρα νὰ φτιαστοῦν, γιὰτὶ καθὼς λέει ὁ κ. Παλαμάς θὰ γενοῦν τουλάχιστον σκαλοπάτια, τὰ τωρινὰ βιβλία μας, σὲ κείνα τὰ ἐπίσημα πού ἀνγκυλωρίζει ἡ Κυβέρνησις. Τώρα ἂν τὰ πρῶτα βιβλία πού θὰ γραφοῦν θὰ εἶναι τὰ τέλεια καὶ τὰ πρεπούμενα, εἶναι μεγάλον ζήτημα. Ἐχὼ ἀκόμη καὶ τὴν πεποίθησιν, πού κανεῖς, ὅσο σοφὸς καὶ τρανὸς κι ἂν εἶναι, δὲ θὰ μπορέσῃ μιὰ τέτεια δουλειὰ νὰ καταφέρῃ μετὰ τελικὸν σκοπὸν. Ὁ χρόνος θὰ φτιάσῃ τὸ τέλειον καὶ τῶν πολλῶν ἢ ἐργασία, γιὰτὶ αὐτὸν πού θάκανε τὸ θάμα, αὐτὸν τὸν Ἐναν δὲν τὸν βλέπω ἀκόμη. Μονάχα τοῦτο ἐλπίζω νὰ διῶ, μονάχα γιὰ

σχαρὴ φωνὴν του, ὅπως ἐρχότανε καθαρὴ πὸ πέρα, ἔδωκε λίγο τὴ σκουνοφιλίαν πού τοὺς πλάκωνε. Ἡ Στάθαινα ἔβαλε φωτιὰ στὰ πόδια της!

— Ἄκ' μωρὴ φωνὴν, ἄκ' τραγοῦδιον! Βάρκα, μαθὲς, θάρχεται μετὰ γλεντζέδες!... Ἐλα! τρέξε πανάθμαξ σε, τρέξ' γλήγορα! Νὰ τοιμάσουμε κἄν δυο τραπέζια, νὰνάψουμε φῶς... κἄναμε πιὰ γαρίδα τὸ μάτι γιὰ μουστερῆδες!

— Μητερούλα μου, εἶπ' ὁ Γιάννης, κάθε βράδυ δῶ καθοῦμαστε καὶ τρώμε, γιὰτὶ ἀπόψε νὰ πάμε πᾶνω; Εἶμαι καλά, κατὰκαλα, τίποτα πιὰ δὲ νοιώθω!

— Μὰ τώρα δᾶ πῆθαινες, χριστιανέ, κὶ θὲς νὰ μείνῃς μέσ' στὴν ὑγρασία, τὴν ψύχρα τῆς θάλασσας;

— Καλὸ μέσ' στὸ καλοκαῖρι θὰ φοβηθῶ τὴν ψύχρα; Νά! μετὰ στενοχωρεῖς, μαννούλα, μετὰ τίς κλεισοῦρές σου κ' ἔγεια νευρικὸς καὶ παθαίνω τέτοιες ἱστορίες! Σὰ μ' παραβοῦμ' ἀπὸ τώρα νὰ τὸ ξέρῃς κακὴ νύχτα θὰ περάσουμε!

— Ἄ ὄχι δᾶ, παιδί μου! Σὰ θὲς νὰ μείνῃς δῶ, νὰ μείνουμε, τὸ κεφάλι σου θὰ χτυπᾷς σὰν πάθῃς τίποτα!

— Δὲν παθῶ τίποτις, σὲ βεβαιώνω!... Φέρε

μας, κυρὰ Στάθαινα, ἕνα τραπέζιον καὶ καρέκλες θὰ φᾶμ' ἐδῶ κι ἀπόψε...

Δὲ σοῦ τῶπα, παντρεμένη, στὸ γιὰλὸ μὴν κατεβῆς; Ὁ γιὰλὸς κάνει φουρτούνες καὶ σὲ παίρνει νὰ χαθῆς!

Ἀκουγότανε τώρα πιὰ σιμὰ τὸ μερακλίδιον τραγοῦδι καὶ σὲ κάθε του στροφὴν μιὰ χοντρή φωνὴ, σὰ γρύξιμον μπασαβιάλας, ἔβγαζε τᾶχτι της μ' ἕνα βαρὺ—ἄχ! πουλάκι μου!...

— Ἐρεῖς ποιὸς εἶναι, καλέ; οἱ δικοὶ μας εἶναι μετὰ τὴν βάρκα τοῦ Ἀράπη... Δὲν ἀκούς τὴ φωνάρα τοῦ Κώστα; τραγοῦδαί ὁ Θόδωρος κι ὁ Κώστας ξεθυμαίνει μετὰ τὸ ἄχ!

— Ὁρεξὴν ποῦχανε γιὰ γλεντί, μετὰ τίς ἱστορίες πού πάθαμε! Νὰ σοῦ πῶ, παιδί μου, σὰν εἶναι μεθυσιμένοι θὰ φύγω!... Μωρὲ γαῖδουριά!

— Γιάννη, οὐ! Ποῦ βρῖσκεσαι μωρὲ Γιάννη! Φώναξ' ὁ Κώστας, κἄνοντας τὴ φωνὴν τῆς Στάθαινας, κι ὁ Γιάννης ἔξασε καὶ ζαλάδες καὶ γκρίνιες, ἀρχίζοντας κι αὐτὸς τίς φωνές...

— Ἐδῶ εἴμαστε, ρὲ Κώστα, στὰ βραχάκια... Φέρτ' ἀπὸ δῶ τὴ βάρκα, μωρὲ, ζερβὰ φέρτηνε!

Εἴτανε πλημμυρισμένα, βαθιὰ τὰ νερά, κ' ἡ βάρκα καμαρωτὴ καμαρωτὴ ζύγωσε στὰ βραχάκια.

Τὰ παιδιά πεταχτήκαν ὄσω σβέλτα καὶ καληπερίσανε τὴ Σεβαστὴν πρόσχαρα, μὰ... βαρυσυννεφιά τὰ πλάκωνε!

— Τί γενήκατε τέτοιον ὄρα, πὼς ἀργήσατε... μπορούσαμε νὰ πεθάνουμε χωρὶς νὰ πάρετε χαμπάρια... μωρὲ διάκριση!

— Ἀπόψε δειπνήσαμε στοῦ γικτροῦ, θείτσα· εἶχ' ἕνα κέφι ἀπὸ τὰ σπᾶνια. λιγωθήκαμε στὰ γέλοια!

— Χαρὰ στὴν ὄρεξιν!

— Εἶχε στὸ τραπέζιν τὴ σπιτονοικοκυρὰ του μετὰ τὴν κόρη της, μιὰ νοστιμούλα, ξέρεις. — Τὴ μάνα ἔβγαλε κυρία Τερέμ τεμετέμ καὶ τὴν κόρη δεσποινίθρα Πιρτσινέλλα!

— Οὐφ! ἀηδίες! Ἐγὼ εἶχα δῶ συφορές καὶ σεῖς εἶχατε κέφι γιὰ ξεφαντώματα καὶ κωμωδίες...

— Μὰ τί κακὸ πάθατε, ἀδερφέ, τί κιαμέτι, μπάς καὶ κατεβήκα ε πάλε ἀπ' τὸ βουνὸ τὰ τσακάλια;

— Ἀπὸ τρεῖς κ' ἔχανα τὸ Γιάννη μου!

— Τί λές, θείτσα!

— Ὄχι! δὲ βαρυσίαι, ἀδερφέ, μιὰ ζαλάδα δυνατὴ μούρθε καὶ λιγοθύμηση, φαίνεται... Νά! τοῦτο εἶταν ὄλο!

τούτο χαίρομαι, που ἐλπίζω ν' ἀξιωθῶ κ' ἐγὼ μιὰ μέρα νὰ διδάξω καὶ νὰ μορφώσω μιὰ γενεὰ στὸ «Νέο Σκολεῖο» μὲ τὰ βιβλία, που ἐφαντάστηκε κ' ἐπόθησε γιὰ τὰ Ἑλληνοπούλα ὁ σεβαστὸς μου φίλος κ. Φωτιάδης.

Κέρκυρα 22 Ὀκτώβρη 1908

ΗΛΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΚΟΡΕΣ

(Achille Millien)

Τρεῖς κόρες πήγαιναν στραί, στραί χεροπιστά. Ἐσβυσε ἡ μέρα κ' ἔτρεμε τὸ φῶς τοῦ ἀποσπερίτη... Πρόβαινε ἡ μιὰ καὶ τόνισε τραγοῦδια χαρωπά, Ἡ δεύτερη ὠνειρεύονταν, καὶ στέναζεν ἡ τρίτη.

Ἡ πρώτη ρώτησε: «Ἀδερφές, τί νῦν' ἡ ἀγάπη, τί; — Δὲν ξέρω, εἶπεν ἡ δεύτερη, μὰ κάπου εἶδα γραμμένο Χωρὶς ἀγάπη μιὰ καρδιά νὰ ζήσῃ δὲν μπορεῖ. — Ἐγὼ τὸ ξέρω, ἀπάντησεν ἡ τρίτη, καὶ πεθαίνω!»

Γενέβη. Μάρτης 1908.

ΤΟ ΧΑΙΡΕ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Τοῦ φίλου Βίτωρα Ζήνονα

Χαῖρε Ζωή, που πρόβαλε πάνω ἀπ' τὸ μέγα μνημα! Ροδογέλασαν οἱ οὐρανοὶ κ' ἀντήχησε τὸ κύμα Κι' ἀσημολόμωσαν οἱ ἀλπικὲς κορφές! Μὲ ἀνατριχίλα Γλυστοράει ἀπ' τὰ λεβέντικα τοῦ πλάτανου τὰ φύλλα, Χύνεται πλοῦσιος ὁ χυμὸς κ' ὀρμάει λευκὸ τὸ γάλα Κ' ἔγεινε νεροπόταμο καὶ πήρε δρόμο ἡ στάλα. Μὲς' στὰ βαθιὰ μεσάνυχτα, τὸ κάθε πλάσμα δίνει Τὰ χέρια του τᾶλλόκοτα, σὴν νύχτια τῆ γαλήνη, Κ' ἕνα χορὸν ἀρχίζουν, κ' ἕνα τραγοῦδι λένε... Κι' ὅσοι ἀγαποὶ διαβαίνουνε γροικοῦνε το καὶ κλαίει!

Μόναχο. Ἀλωνάργης 1908

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Α. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΡΑΜΑΤΑ

- 1—ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΕΝΟΙ
2—Ο ΔΣΩΤΟΣ
3—ΟΙ ΑΛΥΣΙΔΕΣ

Πουλοῦνται στὸ γραφεῖο τοῦ Νουμᾶ 4 δραχμὲς τὰ τρίτα. Μοναχὰ οἱ «Ἀλυσίδες», τρεῖς δραχμὲς. Στὶς ἐπαρχίες καὶ στὸ ἐξωτερικὸ στέλνονται δίχως παραπανιστὸ ἔξοδο γιὰ τὰ ταχυδρομικά.

— Παιδί μου, σὺ φαίνεται πέφτεις ἄρρωστος, σὰν εἶσαι μοναχὸς μὲ τῆ Μαριώ κ' ὕστερα γίνεσαι περδίκι... σέ καλὸ σου!
— Θέλω νὰ πῶ πὼς τὰ μεγαλώνετε τὰ πράματα· μιὰ λιγοθυμιά εἶτανε καὶ τίποτ' ἄλλο!
— Μὰ δὲν εἶτανε κι αὐτὸ λίγο, καυμένε Γιάννη! Ἐχεις δίκιο, θείτσα, συμπεραίνω πόσο θὰ τρώμαξες!
— Ἄ μπᾶ! μοναχὰ ἡ Μαριώ τρομάζει!
— Μαννούλα, εἶσαι κακιὰ σήμερα γιὰ μένα· καθόλου δὲ σέ γνωρίζω! —εἶπ' ὁ Γιάννης πειραχμένος καὶ τραβήχτηκε πιδό πέρα, μὲ κατεβασμένα μούτρα.
— Πούσαι, κερά Στάθαινα, εἶπ' ἡ κυρία Σεβαστή χαμογελασμένη, πὲς τῆς κόρης σου νὰ μᾶς φέρῃ αὐγὰ βραστὰ καὶ λίγο γάλα, τίποτις περισσότερο. Στὸ χάλι ποῦμαστε δὲ χρειάζονται ζιαφένικ!
— Μὰ πὼς τόπαθε, θείτσα, τοῦτο; στεναχωρήθηκε τίποτα;
— Εἶρω καὶ γώ, παιδί μου! Εἶμανε μέσα ξαπλωμένη κ' ἤρθ' ἡ Στάθαινα, ὄζω φρενῶ, καὶ μὲ φώναξε· τρέχω, τί νὰ ἰδῶ! τὴν ἀφεντιά του σέ κακὸ χάλι κ' ἡ Μαριώ νὰ τότε τρίβη...
— Πάει καλά!...τάντίθετο, θείτσα, θῆζτανε

Ο ΝΟΥΜΑΣ, ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 5.— Γιὰ τὶς Ἐπαρχίες Δρ. 7
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ Δρ. 10.

Γιὰ τὶς ἐπαρχίες δεχόμεστε καὶ τρίμηνες (2 Δρ. τὴν τριμήνι) συντρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομὴ του.

10 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κάσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηροδρόμου Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρου στὴ Βουλῆ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Τὰ ὑγειονομικὰ χάλια.— Μιὰ φωτισμένη γνώμη γιὰ τὸ Ὁδεῖο μας. — Οἱ διαολοχωρήτες.— Δημοτικιστικὸ Κέντρο.

Ο ΥΓΕΙΟΝΟΜΟΣ τοῦ Πειραιῶς ζήτοῦσε 150 δραχμὲς ξεκομμένα ἀπὸ κάθε φορτωτὴ (κινέζικα, θαρροῦμε, λέγεται «εφοπλιστής» ἢ «φορτωτής», κ' εἶται τὸν γράφουν οἱ φημερίδες μας) γιὰ νὰ τοῦ λευτεροκοινωνήσῃ μιὰν ὄρ' ἀρχότερα τὸ βαπόρι του· κὶ ὁ κάθε φορτωτὴς τὸ πλήρωνε ἀγύγιστα αὐτὸ τὸ χαράτσι· κ' ἐπειδὴ ἔτυχε προχτὲς ἕνας νάρηθεὶ νὰ πληρώσει, γενήμανε ἀγριεὶ σιγηνὲς καὶ βγήμανε ὅλα αὐτὰ τὰ βρωμερὰ ἄπλυτα στὰ φέρα μὲ ἐπισημότητα.

Οἱ φορτωτὲς τώρα θυμήθηκαν τὸ Νόμο· τόσον καιρὸ τὸν εἶχανε ξεχάσει καὶ φροντίζανε μὲ παράνομη μέση νὰ τελιώνουν τὶς δουλίτσες τους. Κι ὅσο κὶ ἂν οἰκίζονται τώρα γιὰ τὸ συμφορτισμένο αὐτὸ Νόμο, μπορεῖ νὰν τοὺς πεί κανεῖς, δίκαια κρινοντας, πὼς δὲ φταίει γιὰ τὸ ἄγριο τσαλαπάτημά του ὁ ὑγειονόμος μοναχὰ, μὰ φταίνε ἴσια κὶ αὐτοὶ— ὅπως φταίει καὶ κάθε πολίτης ποὺ δίνει τὰ μέσα σὲ κάθε ἐπάλληλο νὰ παρανομεῖ.

Μὰς θυμίζουν κάθε λίγο καὶ λιγάκι τὴν Ἀγγλία. Μὰ στὴν Ἀγγλία, βλογημένοι, τὸν σέβεται τὸ Νόμο ὁ ἐπάλληλος, γιὰτὶ πρῶτα πρῶτα τὸν σέβεται ὁ πολίτης. Καὶ υποθέτουμε πὼς στὴν Ἀγγλία κανένας πολίτης δὲ θὰ τολμοῦσε νὰ παρουσιαστῆί τόσο ἀδιάντροπα, ὅπως εἶδω, στὸν Ὑπουργὸ καὶ νὰν τοῦ πεί πὼς δωροδόκησε τὰ δέινα δημόσιο ἐπάλληλο, γιὰτὶ ὁ Ὑπουργὸς πρῶτα πρῶτα τὸν κ. πολίτη θῆραψε ἀπὸ τὸ σβέρκο· καὶ θὰ τὸν παράδινε στὸν Εἰσαγγεῖα.

ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ἀκούσαμε καὶ μιὰ γνώμη ἴσια κὶ ἀμερόληπτη γιὰ τὸ Ὁδεῖο μας. Ἰσαμε τώρα ὅσοι δικοὶ μας μιλῆσανε γιὰ τὸ μουσικὸ αὐτὸ ἴδρυμα, γιὰ νὰν τὸ παინέσουνε ἢ γιὰ νὰν τὸ κατηγορήσουνε, μιλῆσανε ἀπὸ συμφέρο— κὶ ὄχι πάλι γιὰ τὸ Ὁδεῖο μας, ἀλλὰ γιὰ τὸ διευθυντὴ του τὸν κ. Νάζο· μ' ἄλλα λόγια, τὸ παινέσανε οἱ φίλοι τοῦ κ. Νάζου καὶ τὸ κατηγορήσανε οἱ ὄχτροί τοῦ κ. Νάζου· κὶ ἀπὸ τὰ παινέματα κὶ ἀπὸ τὶς κατηγορίες τίποτα θετικὸ δὲν ἔβγαينه καὶ τὸ Ὁδεῖο ἔμεινε σὰν κάτι μυστηριώδικο καὶ στοιχειωμένο χτῖριο, μαντρωμένο μὲ λογιῆς θρύλους, καλοὺς καὶ κακοὺς, καὶ βυθισμένο σὲ πηχτὸ σκοτάδι.

Νᾶ, ὅμως ποῦρχεται σήμερα ὁ Καλομοῖρης μὲ τὴν πλατιά του εἰλικρίνεια καὶ σκορπίζει τοὺς θρύλους καὶ λούζει τὸ Ὁδεῖο μὲ φῶς. Κι ὅταν ὁ Καλομοῖρης μᾶς λέει πὼς τὸ Ὁδεῖο μας μπαίνει στὴν ἴδια σειρά μὲ τὰ καλύτερα Ἑὐρωπαϊκὰ Ὁδεῖα καὶ ὁ κ. Νάζος στέκεται στὴν ψηλὴ θέση ποὺ πρέπει νὰ στέκεται ὁ διευθυντὴς ἑνὸς τέτοιου Ὁδείου— πρέπει νὰ τὸν πιστέψουμε. Γιατὶ κὶ ὅσοι δὲν ξέρετε τὸ λεβέντη αὐτόνε τῆς Ἀλήθειας ποὺ λέγεται Καλομοῖρης, συλλογιστεῖτε πὼς τοῦ δόθηκε θέση τιμητικιά στὸ Ὁδεῖο καὶ δὲν τὴ δέχτηκε, κ' ἔτσι ὅτι λέει τὸ λέει ἀπὸ πεποίθηση κὶ ὄχι γιὰτὶ δὲν μπῆκε στὸ Ὁδεῖο ἢ γιὰτὶ ζητάει μὲ κολακείες νὰ μπεῖ.

Ἐστὲρ ἀπὸ τὸ ἄρθρο τοῦ Καλομοῖρη ὁ κ. Νάζος ἔχει κάθε δικαίωμα νὰ περηφανεύεται ποὺ κατώρθωσε, δουλεύοντας ἀκούραστα καὶ τίμια, νὰ δώσει στὴν πατρίδα του ἕνα τόσο τιμημένο μουσικὸ ἴδρυμα.

ΚΑΜΕ καλὸ στοῦ διαόλου τὸ χωριό. Αὐτὴ τὴν παροιμία θὰν τὴ θυμήθηκε ἄπειρες φορὲς ὁ κ. Χαροκόπος, καὶ τώρα μάλιστα ποὺ τοῦ ρηχτήσανε μὲ λύσσα μερικὲς Ἀθηναϊκὲς φημερίδες γιὰτὶ θέλησε νὰ κάμει μὲ δικούς του παράδες ὁ ἄνθρωπος μιὰ ἐπαγγελματικὴ σχολὴ στὴν Ἀθήνα ποὺ νὰ μορφώνονται σ' αὐτῆνε νοικοκυράδες κὶ ὄχι Μιστριωτῶτῶπληκτες Ἀρσακειάδες.

Ἐφέροντας ὁ ἄνθρωπος καλὰ τὸ Ρωμαϊκὸ καὶ γνωρίζοντας πὼς καμιὰ δουλιὰ δὲν τελιώνει, ἢ γίνετα ἴστραβὴ κὶ ἀνάποδη, ἂν πέσει στὰ περίφημα χέρια τῶν περιφημοτατων «ἀρμοδιῶν», θέλησε μοναχὸς του νὰ φροντίσει καὶ νὰ τελιώσει αὐτὴ τὴ δουλιὰ. Τί φυσικώτερο καὶ τί λογικώτερο ἀπ' αὐτό; Κι ὅμως νὰ σου, δυὸ τρεῖς φημερίδες τοῦ ρηχτήσανε λυσσασμένα καὶ τὸν εἶπανε φασαρία, ρεκλαματζῆ, ἀνόητο— καὶ μόνο δολοφόνο καὶ κλέφτη δὲν τὸν εἶπανε ἴσαμε τὴν ὥρα.

Μὴ χειρότερα!

ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ τῆς Κρήτης ἔγινε ἕνα «Κέντρο Δημοτικιστικὸ» στὴ Λέσχη τοῦ κ. Κοντυλάκη ἀπὸ μορφωμένα καὶ λεβεντόψυχα Κρητικόπουλα. Ἰδρυτὲς του εἶναι οἱ κ. κ. Στέλιος Χαριτάκης, Γ. Λαμπάκης, Γ. Κοντυλάκης, Γ. Κουρτσάκης, Γ. Λαχιδάκης, Γ. Στεφανίδης, Κ. Μητσοτάκης, Κ. Καλεμικέρης καὶ Χρ. Χριστουλάκης— κὶ ὁ σκοπὸς τους φαίνεται ἀπὸ τὶς λίγες αὐτὲς γραμμὲς ποὺ ξεσηκώουμε ἀπὸ τὸ γράμμα ποὺ μᾶς στείλανε:

πιδὸ κακὸ—μουρμούρισ' ὁ Κώστας.
— Τί λές;
— Τίποτις, θείτσα...
— Ἐλα, Γιάννη, νὰ πάρης τὸ γάλα σου. Ἡ Μαριώ ἔφερε ψωμί, αὐγὰ καὶ καφέ μὲ γάλα. Μάννα καὶ γιὸς κάτσανε νὰ δειπνήσουν καὶ τῆλα τὰ παιδιὰ μιλούσανε μὲ τοὺς βαρκάρηδες, ξαπλωμένους κεῖ στὴν ἀκρογιαλιά σιμά τους. Ὁ Γιάννης ἔπινε τὸ γάλα του ἀνόρεχτα κὶ ἀφαιρεμένος κοίταζε κατὰ τὸ πέλαγος, πέρα στὸν κάβο τὸν ἀντικρυνὸ, μὲ τὸ γυριστὸ Φανάρι.
— Πὼς μ' ἀρέσει, βρε παιδιὰ, τοὺς εἶπε, σὰν ἀποδείπνησε, νὰ βλέπω τὸ φῶς τοῦ Φαναρίου, ποὺ σὰ νὰ παίζῃ τὸν κρυφτὸ φαίνεται μιὰ καὶ πάλε σθύνει Ὁ Φάρος αὐτός ἐκεῖ θῆν' ἀπ' τοὺς καλοὺς, ἂν κρῖνη κανεῖς ἀπ' τὴ λάμψη του. Εἶναι καλύτερος ἀπ' τὸ Περιστερί, δὲν εἶν' ἔτσι, Ἀράπη;
— Πολὺ καλύτερος! Καὶ τὸ σπῆτι πιδὸ μ' γάλο καὶ τὸ Φανάρι πιδὸ δυνατό κ' ἡ μεριά δὲν ἔχει ταίρι! Τὸ Φανάρι εἶναι χτισμένο σ' ἕνα βράχο ψηλὸ, στὴν ἄκρη ἄκρη τοῦ Κάβου. Βγαίνει μέσ' στὴ θάλασσα, σὰ νησάκι, ποὺ σμίγει μὲ τὴ στεριά μ' ἕνα λαϊμὸ στενόμακρο. Τριγύρω τὰ βουνὰ γεμάτα πεῦκα, λουλουδιζέει ὁ τόπος ἀπ' τὶς ροδοδάφνες καὶ μο-

σκομυρίζ' ἀπὸ τὶς μυρσινιές. Σὰν πᾶς παρέκει, κατὰ τὸν Ἄη Νικόλα, βρίσκεῖς λειβάδια ποῦναι χαρὰ Θεοῦ τὴν ἀνοιξή Κεῖ κοντὰ, σέ μιὰ σπηλιά, τρέχει νεράκι κρούσταλλο!
— Εἶναι κοντὰ τὸ ρημοκλήσι;
— Μισὴ ὄρ' ἀλάργα, πιδὸ μέσα πὸ τὸν Κάβο, στὸ λιμανάκι τῆς Βουλιαγμένης.
— Ἐχουνε καὶ δῶ Βουλιαγμένη;
— Ἐχουνε· φαίνεται σεισμός θῆζινε κάποτες καὶ βούλιαξε τὸ βουνό, ὅπως εἶτανε μὲ τὰ σπῆτια κάποιου χωριοῦ. Σὰν εἶναι γυαλί τὰ νερά μπορεῖ κανεῖς καὶ τώρα νὰ ἰδῇ τὰ σπῆτια στὸν πάτο· ἔτσι λένε, γὰ δὲν τᾶειδα, νὰ πῶ τὴν ἀμαρτία μου!
— Θῆναι γούπατο, ἄσκημο τὸ μέρος!
— Ἄ μπᾶ! Γιὰ φαντάσου, κύρ Γιάγκο, ἕνα λιμανάκι τριγυρισμένο μὲ ψηλὰ βουνὰ, καταπράσινα πιδὸ τὰ πεῦκα ὡς τὴ θάλασσα. Ζερβά, πέντε βήματα πιδὸ πᾶνω, βρίσκεῖς τὸ ρημοκλήσι, κάτ' ἀπὸ πλατάνια θεώρατα. Ὁμορφὴ μεριά, ὁμορφὴ! Δὲ σοῦ κάνει ὄρεξιν νὰ ξεκολλήσης. Στὴ Βουλιαγμένη στή-νουνε μαντριά, γιὰτὶ, βλέπεις, εἶναι χειμαδιά κεῖ πέρα...
— Γιὰ πόση ὥρα μποροῦμε νὰ πᾶμε μὲ τὴ βάρκα στὸ Φανάρι;

«Αποφασισμένοι οἱ δημοτικιστὰδες τῶν Χανιῶ νὰ προ-
βοῦμε σὲ κάποια συστηματικώτερη δρᾶση, ἀρχίσαμε ἀπὸ τὴν
ἔδρευση κέντρου δικοῦ μας καὶ ἀναγνωστήριου, προωρισμένου
γιὰ τοὺς φίλους μας καὶ προικισμένου πρῶτα καὶ κύρια μὲ
ἔργα τῆς δικῆς μας φιλολογίας.

«Σὲ μέρος μικρὸ, ὅπως εἶναι τὰ Χανιά, φυσικὸ εἶναι
καὶ λίγοι νῶμαστε καὶ μέσα μικρὰ νῶχομε στὴ διάθεσὴ
μας. Γι' αὐτὸ μεγάλη χάρη θὰ χρεωστούμε σὲ ἄλλους τοὺς
δικούς μας νὰ μᾶς συντρέξουν, στέλλοντάς μας τὰ ἔργα
τους, πού τόσο ἀπαραίτητα μᾶς εἶναι καὶ στὶς δικῆς μας με-
λέτες καὶ στὴν ἀπόκτηση καινούριων φίλων».

«Ὅσοι ἀπὸ τοὺς δικούς μας ἔχουν τυπώσει βιβλία θὰν
τοὺς τὰ στείλουτε βέβαια γιὰ νὰ συντρέξουν τὰ καλὰ Κρη-
τικὸπύλα στὸ ἔργο τους. Τὸ πανόγραμμα εἶναι:

Δημοτικιστικὸ Κέντρο
Ἀέσχη Π. Κοτυλιάνη
Χανιὰ (Κρήτη)

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΞΩ ΚΟΣΜΟ

Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Πέθανε ὁ Σαρντοῦ. Ὁ περίφημος δραματογράφος
πού—καθὼς φαίνεται—ἡ φήμη του εἶναι πολὺ
πιὸ μεγάλη ἀπὸ τὴν τέχνη του. Γιὰ τὸν ἀπλού-
στατο λόγο πὼς ἀντὶ νὰ κυνηγήσῃ τὴν ἀλήθεια
τῆς Τέχνης, ἀδιαφοροῦντας γιὰ κάθε ἄλλο, κυνή-
γησε τὸν ἔπαινο τῶν ἀνθρώπων. Θορύβησε πολὺ
μὰ τί θάπομεινῆ ἀπὸ τὸ θόρυβο τοῦτο; μισὴ σελίδα
ἀπὸ τὸ χέρι τῆς ἀνοιχτομάτας Ἱστορίας, μισὴ σε-
λίδα, ὄχι καὶ πολὺ κολακευτικὴ. Χαρακτηριστικὸς
τύπος τοῦ τεχνίτη τῆς σκηνῆς πού ἀντὶ νὰ βάλῃ
ἀπάνου στὴ σκηνὴ ψυχὴς καὶ καρδιῆς, τὴ ζωὴ μὲ
τὰ δράματά της, γιόμισε καὶ παραγίωμισε τὰ
σκηνικὰ σάνιδια, μὲ ὅλα τὰ ἐξωτερικά, μὲ ὅλα τὰ
παρακατιανά, ἢ τὰ ἀπάνου ἀπάνου, μὲ τὰ φορέ-
ματα, μὲ τὰ φτιασιδιά, μὲ τὰ στολιδία, μὲ τὰ
μαραφέτια, μὲ τὰ μπιχλιμπίδια, μὲ τὰ τεχνά-
σματα, μὲ τὰ ντυσιματὰ, μὲ τὰ ἀνέκδοτα, μὲ ὅλα
ἐκεῖνα τὰ μικρὰ κατορθώματα, πού χρειάζονται με-
γάλη καπατσούνη, μὰ ἀπὸ ἐμπνευτὴ, βάλ' του
ρίγανη. Τὸ ἰδανικὸ του: τὸ γιόμισμα τῶν θρανίων,
καὶ τὰ παλαμάκια. Τὴν ἴδεια; νὰ τὴ βράσω. Γιὰ
τὸ θέατρο· γιὰ τὸ θέαμα. Καὶ γιὰ τὸ εἰσέτασμα
θεαμάτων πού κάνουν ἐντύπωση ὅσο δὲν παίρνει
ἄλλο, εἶτανε μοναδικός. Παρκαπάνου ἀπὸ τὴ μικρο-
νεχνία τοῦ βωντεβίλ δὲν τράβηξε. Ἐνας σοβαρὸς
κριτικὸς τὸν εἶπεν «ἐξαιρέτο βωντεβιλίστα». Εἶχε

καὶ χαρίσματα γελοιογραφικὰ ἀξιοσημείωτα. Καρι-
κατουρίσας, διασκεδαστικός. Καὶ ὅμως ὁ πολυφη-
μισμένος αὐτὸς δραματογράφος δὲν εἶτανε γιὰ νὰ
σταθῇ ὅπου στάθηκε. Ἄρχισε μὲ ὅλη τὴ λαμπρό-
τητα, καὶ μὲ ὅλη τὴν ἀξιοπρέπεια. Μὲ φαντασία,
μὲ ζωὴ, μὲ τέχνη. Τὰ πρῶτα του ἱστορικὰ δρά-
ματα, ἡ «Πατρίδα», καὶ τὸ «Μίσος», ἡ κριτικὴ
τὰ ξεχωρίζει, καὶ μιλεῖ γι' αὐτὰ μὲ σεβασμὸ καὶ
μὲ θάυμασμα. Σαίξπηρος παραστρατισμένος. Μοῦ
φαίνεται πὼς ἔχει ἀρκετὴ ἀναλογία, μέσα στὴν
Ἱστορία τῆς γαλλικῆς φιλολογίας, μὲ τὸν Ἀλέ-
ξαντρο Δουμά, τὸν πατέρα. Ἄρχισε κι αὐτὸς μὲ
τὴν καλλιτεχνία καὶ κατακύλησε στὴ βιομηχανία.
Κι ὁ Σαρντοῦ μᾶς δίνει νὰ στοχαστούμε, τὰν τό-
σο ἄλλοι, πὼς ὁ πῆγης πού μετρά τὴν ἀξία καὶ
τοῦ θιατρικοῦ ἔργου δὲν εἶναι ἡ ἐμπορικὴ ἐπιτυ-
χία του.

*

Ὁ κριτικὸς Ρεμὺ Γκουρμόν σὲ μιὰν ἀπὸ τὶς
τσουχτερές κουβέντες του στὸ τελευταῖο πού μᾶς
ἤρθε φυλλάδιο τοῦ «Mercure de France» ὑπο-
στηρίζει, μιλώντας μὲ τὸ στοχαστικὸ του χιούμορ,
γιὰ τὴν παιδεία καὶ γιὰ τὴν ἀνατροφή, πὼς αὐ-
τὸς, ἂν τοῦ περνοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι, θὰ τὰ καταρ-
γοῦσε, μὰ καὶ καλὴ, ὅλα τὰ λεγόμενα παιδικὰ
ἀναγνωσματάρια. Ἄν εἶχα, λέει, παιδί νὰ τοῦ
μάθω λ. χ. τὴ γαλλικὴν ἱστορία, τοῦ παιδιοῦ μου
ἀμέσως θὰ τοῦ ἔδινά νὰ διαβάσῃ τὸ Μισελέ. Κ'
ἔτσι τὸ παιδί ἔθκανε ἀμέσως τὴ γνωριμία ἐνὸς με-
γάλου συγγραφέα, ἐνὸς μεγάλου διαλαλητῆ τῶν πο-
λιτισμῶν, καὶ εἶμαι βέβαιος πὼς ὁ μικρὸς μαθητὴς
θὰ κρατοῦσε παντοτεινὰ στὸ θυμητικὸ τὸ συναπάν-
τημά του μὲ τὴ μεγαλοφυΐα! Στὸν ἀνεμο λοιπὸν
ὅλα τὰ περίφημα παιδαγωγικὰ ἐγχειρίδια τῆς πρώ-
της, τῆς τρίτης, τῆς δευτέρας, καθὼς λέγονται,
χροινῆς, πού, καθὼς ὁ Ρεμὺ Γκουρμόν τὸ σημειώνει,
οἱ συγγραφεῖδες τους, γιὰ νὰ ἐνηνοθηθῶν τάχα ἀπὸ
τὰ παιδιὰ, παιδιάρίζουν οἱ ἴδιοι, καὶ σὲ τι ὕψος μα-
θητικὸ καὶ φτωχό, Θεέ μου! — Ἀπάνου κάτου, ἡ
γνώμη τοῦ γάλλου κριτικοῦ εἶναι ἡ ἴδια μὲ τὴν
ἴδια τοῦ κ. Παλαμά στο ἄρθρο του «Βιβλία γιὰ τὰ
παιδιὰ» πού ἔβαλε ὁ «Νουμάς». Τὴν ἴδια γνώμη,
ἀνίσως καλὰ θυμούμαστε, ἔριξε στὸ χαρτί ὁ κ.
Παλαμάς, ἐδῶ καὶ δώδεκα χρόνια, καὶ σ' ἓνα τοῦ
ἄρθρου στὴν «Ἐστία».

*

Συνέδριο φιλοσόφων ἐγινε στὴν Ἀϊδελβέργη, ἐδῶ

καὶ δυὸ μῆνες. Μαζώχτηκαν ἐκεῖ οἱ φιλόσοφοι ἀπὸ
πολλὰ μέρη τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου κόσμου. Καὶ
ξανκοιτάξαν ἐκεῖ καὶ ξαναμιλήσανε γιὰ τὰ μεγάλα
προβλήματα πού συνταράζουν καὶ πού θὰ συνταρά-
ζουν πάντα τὸ στοχαστικὸ νοῦ, καὶ πού γεινοῦν
καὶ τὴν ὥρα τοῦτη μεγάλη συγκίνηση καὶ ἡρωϊκὴς
προσπάθειες καὶ λογῆς ἔργα σημαντικὰ φέρουνε
στὴν προσοχὴ καὶ στὴ συζήτηση τοῦ κόσμου τῆς
σείφης, τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης καὶ μόνον ἐμεῖς
οἱ μακάριοι ἡσυχίαν ἀγομεν καὶ χαμπαρανὶ δὲν παίρ-
νομε. Ἐχτός ἂν τὸ μυρισταβμε ψαλλιδίστα καὶ κομ-
ματιαστὰ καὶ πρόχειρα καὶ ἀνακατωμένα ἀπὸ καμιά
ἐφημερίδα. Σὲ τμήματα ἑπτὰ χωρίστηκαν οἱ φιλο-
σοφοὶ γιὰ τὴν εὐκολία τῆς δουλειᾶς τους μέσα στὸ
συνέδριο: Ἱστορία τῆς φιλοσοφίας. — Γενικὴ φιλο-
σοφία: μεταφυσικὴ καὶ φυσικὴ φιλοσοφία. — Ψυχο-
λογία. — Λογικὴ καὶ θεωρία τῆς γνώσης. — Ἠθικὴ
καὶ Κοινωνιολογία. — Διδασκτικὴ. — Φιλοσοφία τῆς
θρησκείας. — Ἐξὸν ἀπὸ τὰ τμήματα συνεδρίασανε
καὶ τέσσερες φορές ὅλοι μαζί οἱ φιλόσοφοι. — Λείπαι
ὅμως ἀπὸ τὸ συνέδριο οἱ δυὸ ἑξακουσμένοι ἀρχηγοὶ
τοῦ σύγχρονου φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ. Ὁ ἀμερικανός
Οὐίλλιαμ Ζάμες, ὁ πκτέρας τοῦ λεγομένου πραγ-
ματισμοῦ (πού δὲν ἔχει καμιά σχέση μὲ τὸν ὀνομα-
ζόμενο στὴν τέχνη πραγματισμὸ) καὶ ὁ γάλλος
Bergson, πού τὸ τελευταῖο του βιβλίον «Τὸ δη-
μιουργικὸ ζετούλιμα» τὸ θεωροῦνε οἱ θαυμαστὴς του
τὸ σπουδαιότερο καρπὸ τῆς φιλοσοφικῆς μελέτης
ὑστερ' ἀπὸ τὴν «Κριτικὴ τοῦ καθαροῦ λόγου» τοῦ
Κάντιου. Φυσικά, οἱ φιλόσοφοι συζητήσαν, ὅσο παίρ-
νει, μὲ τὴ σοβαρότητα καὶ μὲ τὴ γαλήνη πού τοὺς
ταιριάζει. Ὅμως ἀνθρώποι κι αὐτοί. Κι ἀναψαν
καὶ κόρωςαν καὶ φαίνεται πὼς τὰ χοντροκοπιανή-
σαν πραγματιστὴς ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ κι ὀρθολογι-
στὴς ἀπὸ τὴν ἄλλη. Σημαντικὴ καὶ περιέργη θὰ
εἶτανε καὶ ἡ φιλονικία τους ἀπάνου στὸ αἰώνιο τὸ
θέμα: «Τί ἐστὶν ἀλήθεια;»

*

Τὸ πιὸ χοντρὸ μυθιστόρημα βγήκε—ἐδῶ καὶ
λίγους καιροὺς—στὸ Μόναχο. Πλούτισε στὰ γερὰ—
τάχα μὲ τὸν ὄγκο του μονάχα, ἢ καὶ μὲ τὴν ἀξία
του; τὴ γερμανικὴ φιλολογία. Συγγραφέας του ὁ
κ. Ὁθωνας Ἰούλιος Μπιρμπάουμ. Τρίτομο: Σελίδες
1541. Ὁ τίτλος του: Prinz Kuckuck. Ὁ συγ-
γραφέας του ἔχει καὶ πρόλογο· λέει πὼς τὸ ἔγραψε
ἀπάνου σὲ σχέδιο μελετημένο ἀπὸ πρὶν, καὶ με-

— Σὰν εἶναι καλὸς καιρὸς, σὲ μιὰμιση ὥρα
πᾶμε.

— Δὲ μοῦ λές, Γιάννη μου, μπάς καὶ μοῦχεις
σκοπὸ νὰ μοῦ γίνης Κολόμπος; τέτοια ταξίδια μα-
κρυνὰ μὲ βάρκες δὲ μ' ἀρίσσουνε!

— Μὴ φοβάσαι, κερά, σὰν εἶναι καλὸς ὁ και-
ρὸς γὼ τὰ παίρνω πάνω μου τὰ παιδιὰ· θὰ πάῃ τὸ
βαρκάκι μου σὰν κοκκίνα!

— Δὲ μ' ἀρίσουνε τέτοια παιχνίδια! Νὰ πάτε
καὶ κι ἂ σὰς πιάση κανένας κακὸς καιρὸς νὰ μὴ
μπορεῖτε πιά νὰ ξεμυτίσετε... Τί γίνουμαι γὼ τό-
τες, κύρ Γιάννη; σκαρταδιάζω καὶ πάω καλιὰ μου!

— Μιὰ φορὰ τόπαθα, κυρά μου· εἶχα πάει ἀπ'
τὸ πρῶτὸ στὸ Φανάρι γιὰ ψάρεμα, μὲ σοροκάδα· τὰ-
πομεσήμερο δυνάμισε, θεριὸ ἔγινε. Θέ καὶ Κύριε!
πού νὰ ξεμυτίσης! Ὁ καπτάν-Νικόλας, ὁ φύλα-
κας, καλὸ νᾶχη, δὲ μᾶς ἄφησε νὰ φύγομε· περά-
σαμε καὶ τὴ βραδυὰ μὲ τὴν ἐλπίδα τὸ πρῶτὸ νὰ κα-
λοσυνέψῃ, μὰ πού! Ἐξημερώθηκε βροχὴ, κατακλυ-
σμός, κάτι κύματα θεριεμένα, πού ξεκλονίζανε τὸ
θεῶρατο βράχο σφριζὰ! Γὼ δὲν μπορούσα νὰ μείνω
κεῖ πιότερα, κείνη τὴ μέρα ἄθβαινα πογραφή σ' ἓνα
χαρτί, τί νὰ κάνω; χτυποῦσα τὸ κεφάλι μου, πῆ-
γα νὰ σκάσω!... Εἶχα τότες μιὰ καλῆτερη βαρκού-

λα, ξεφτέρι μονάχο, πού τὴν πούλησα σὲ μιὰ μ'
ἀνάχη... ἄς εἶναι! Στὶς ἔντεκα, τὸ μεσημέρι, λο-
γάριαζα πὼς θὰ περνοῦσ' ἀπὸ τὸν Κάβο τὸ βαπόρι
γιὰ τὸ Λουτράκι· μόλις τὸ εἶδ' ἀπὸ μακριὰ, ξεφύ-
γω, κρυφά, τοῦ γέρο Νικόλα καὶ τοῦ δίνω, μὲτ'
στὰ ὅλα, νὰ προκάνω τὸ βαπόρι! Θυμάσαι, ρὶ Σό-
φο τί κακό; Τὸ βαρκάκι πετάχτηκε μὲς' στὴ λυσ-
σαμένη φορτοῦνα σὰν παιχνίδι σατανικοῦ· εἶμασθε
σὰ μεθυσμένοι, ὅλο ἄσπρα βλέπαμε γύρω μας, ἀφρι-
σμένα βουνα, πού πετοῦσανε στὰ οὐράνια τὸ τσόφλι
μας, πού περνοῦσανε δίπλα μας βιαστικά ἢ ξεμ-
προβάλανε μπρός μας, κλείνοντες τὴ διάσχι! Μου-
σκεμένοι, ξεσκουφωτοί, ξετραχηλισμένοι, τὸ κεφάλι
μας τὸ νοιῶθαμε καζάνι καὶ τὴν καρδιά μας φω-
τιὰ, καμίνι, πού κόρωςε! Παλαίθαμε σὰ στοιχιά
τὴ θάλασσα, τὸ πήραμε στὸ φιλότιμο νὰν τὴ βά-
νομε κάτω! Τὸ βαπόρι ἐρχότανε σὰ ζαβλακωμένο,
γέροντας μονόπαντα, κι ὅλοι στὸ κάσσορο μαζευ-
τήκανε στὴν ἀκρὴ καὶ μᾶς βλέπανε· φωνές, κακό,
πατιρντὶ νὰ παραμερίσομε· γὼ τὸ τιμόνι κατὰ ἴ-
σια πάνω τους· ὁ Σόφος λύσσαζε, τὰ κουπιὰ στὰ
χέρια του πετοῦσανε σπῆτες· μὲ δυὸ τιναχτές τὸ
βαρκάκι ρίχτηκε δίπλα τους· ρίχνω γὼ στὴ σκάλα
τὴν ἀπόχη καὶ σὲ μιὰ στιγμή κ' οἱ δυὸ μαζικα

φαλῶταμε στὸ καράβι· τὸ βαρκάκι χοροπηδοῦσε δε-
μένο στὴ σκάλα...

— Δὲν εἶναι παλλικαριὴς αὐτὰ, παιδί μου, εἶ-
ναι τρέλλες! Κιντοῦ ἔφατε τὰ νιάτα σας γιὰ ἓνα κα-
πρίτσιο, μπά! παλαχὰ πράματα!

— Δὲν ξέρω τί σοῦρε νὰ τῆς πῆς τέτοιες ἱ-
στορίες! Τώρα θάσαι πού δὲ θὰ μᾶς ἀφήσῃ γιὰ ὅλο
τὸν κόσμον—εἶπ' ὁ Γιάννης θυμωμένος τ' Ἀράπη...

— Ἄς εἶναι, κυρά! Σὰ θίνε τὰ παιδιὰ νὰ πᾶ-
νε θὰ μ' ἀφήσουνε μίνα νὰ διαλέξω τὸν καιρὸ, νὰ
μὴν ἔχαιτε κανένα φόβο. Ἐγνοία σας, κερά, καὶ
ξέρω γὼ τὸν πόνο τῆς μάνας! Δὲν τὸ κουῶ σὰ-
δὲν ἔχω σιγουρέψει τὸν καιρὸ, σὲ μίνα νᾶχης μι-
τσούνη!

— Σὰν εἶναι πιά κανένας ἐξοχος καιρὸς, πού
φύλλο νὰ μὴ σείεται, σας ἀφίνω νὰ πάτε μὰ θὰ μοῦ
δώσῃ ὁ Ἀράπης τὸ λόγο του πὼς ἴσα μὲ τίς τρεῖς,
τὸ πολὺ, θὰ μείναιτε· στὶς πέντε θέλω νᾶστε δῶ, τέ-
λειωσε!

— Ἄμ τί θὰ κάνουμε κεῖ πέρα; θὰ φύγομε
τὴν αὐγὴ, θὰ εἶμαστε κεῖ στὶς ἑπτὰ, ἑφτάμιση· ὡς
τίς τρεῖς ἔχουνε τόσες ὥρες νὰ τριγυρᾶνε. Ἐγνοία
σου, κερά, σὰν εἶναι μὲ μίνα φόβο δὲν ἔχεις!

— Μ' αὐτὴς τίς συμφωνίας μπορεῖτε νὰ πάτε...

γάλη προσοχή έβαλε στο ζωγράφισμα τῶν χαραχτήρων και στη σύνθεση τοῦ έργου του για νάχη ένότητα. Ἄς τὸν πιστέψουμε. Μολαταῦτα ἡ μυθιστορία τοῦ κ. Μπιρμπάουμ δὲ φράνει στὸν ὄγκο τὰ έργα τοῦ περίφημου πατέρα τῆς νέας εὐρωπαϊκῆς μυθιστορίας, τοῦ ἀγγλοῦ Ρίχαρτσον. Εἴτανε πεντάτομα τὸ καθένα, κ' ἐκλαίγε ἀπάνου στὰ φύλλα τους Εὐρώπη και Ἀμερική.

*

Ἡ ἀ' Ἐλευθέρη Ἀκαδημία τῆς Βελγικῆς πρότεινε ὑποψήφιο γιὰ τὸ βραβεῖο Νόμπελ τὸ μεγάλο βέλγο ποιητὴ, τὸν Αἰμύλιο Verhaeren. Ἡ πρότασή της ἔσπειρε τὸν ἐνθουσιασμό ἀνάμεσα στοὺς φίλους και στοὺς θαυμαστὲς τοῦ ποιητῆ. Καὶ διοργανώνονται γιορτὲς και θεατρικὲς παραστάσεις πρὸς τιμὴν του και προεδρεύουνε σ' αὐτὲς οἱ πῖο ἔξοχοι τοῦ Βελγίου λογοτέχνες. Κ' ἐμεῖς ἐδῶ; Τώρα τελευταῖα βγήκε «Ἡ μεγάλη Αὔρα», ἕνα βιβλίο ἀπὸ στίχους τοῦ νέου Σκίπη, ποῦ ἀξιόλογα θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ τοὺς χαρακτηρίσῃ βεραρσενικούς. Τὶ λόγος ἔγινε γιὰ τὴ «Μεγάλη Αὔρα»; Ἐξῆν ἀπὸ τὸ «Νουμά» κ' ἀπὸ τὸ ἀρθρο τοῦ Παπαντωνίου, τὰ ἀθηναϊκὰ φύλλα κοροιδίεψαν ἀλύπητα τὸ λυρικώτατο τραγουδιστή.

Κ**

ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΝΟΡΙΑΙ

Οἱ «Καιροὶ» σ' ἕνα περασμένο φύλλο τοῖς (10 Ὀκτωβρίου, σελ. 1 στήλη 1) δημοσίεψαν τὸ ἀπόλογο ἀρθρο ποῦ τὸ ξαναδημοσιεύουμε και μεῖς σήμερα γιατί ἔχει σχέση μὲ τὴ λαμπρὴ μελέτη «Οἱ κοινότητες» τοῦ κ. Γιάγκου Χατζῆ και τέλειωσε ἴσα ἴσα στὸν περασμένο «Νουμά».

Μεγάλην ἀισθανόμεθα χαρὰν, μανθάνοντας, ὅτι τὸ ὑπουργεῖον καταρτίζει νομοθέτημα, ὀργανοῦν τὰς Κοινοτήτας. Δὲν γνωρίζομεν ἔτι, ἐὰν πρόκηται περὶ τῶν ὑπαρχουσῶν ἤδη Κοινοτήτων, ἢ περὶ ὀργανώσεως Κοινοτήτων πανταχοῦ τοῦ Κράτους, τοῦτέστιν εἰς πάντα τὰ χωρία, πάσας τὰς κώμας, πάντα τὰ προάστεια τῶν πόλεων και εἰς αὐτὰς τὰς συνοικίας τῶν μεγαλουπόλεων. Ὅποσοδήποτε, τὸ Ἔθνος ἔχει ἀνάγκην νὰ ὀργανωθῇ Κοινότητες πανταχοῦ, διὰ γενικοῦ νομοθετήματος. Ὅ,τι λείπει ἀπὸ τὸ Ἔθνος σήμερα, εἶνε ὁ κοινοτικὸς ὀργανισμὸς, ὁ παρέχων τὴν κοινωνικὴν ἐλευθερίαν μετὰ τῆς πολιτικῆς,

διευκολύνων δὲ τὴν κοινωνικὴν πρόοδον και τὴν ἀπόλυτον τοῦ λαοῦ ἐνέργειαν ὑπὲρ τοῦ πολιτικοῦ και ἔθνικοῦ συμφέροντος, και τὴν ἀπρόσκοπτον ὑπηρεσίαν τῶν δημοσίων λειτουργιῶν. Ἄνευ ἐλευθέρων και ἀνεξαρτήτων Κοινοτήτων, ἀνέφικτος ἀποβαίνει ἡ εὐκοσμος και κανονικὴ λειτουργία τῶν κοινοβουλευτικῶν θεσμῶν Ὑπὸ τὸ κράτος συγκεντρωτικῆς διοικήσεως, λειτουργοῦσιν οἰκτρῶς οἱ κοινοβουτικὸι θεσμοί. Συμβάλει τώρα τοῦτο, τὸ ἀξιοθρήνητον, ἐν Ἑλλάδι, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν Πορτογαλίᾳ, και ἐν αὐτῷ τῷ Βελγίῳ ἀπεναντίας δὲ λαμπρῶς λειτουργοῦσιν οἱ κοινοβουλευτικὸι θεσμοὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, βασιζόμενοι ἐπὶ τοῦ διοικητικοῦ συστήματος τῶν ἀνεξαρτήτων Κοινοτήτων και Ἐνοριῶν. Μήπως αὐτὸ τὸ κοινοτικὸν σύστημα δὲν καθιστᾷ τὴν Ἑλβετίαν εὐδαίμονα και δημιουργῆ εὐδαιμονίαν ἐν τῇ Γερμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ; Τὸ ἑλληνικὸν Ἔθνος τρεῖς ἐδοξάσθη και ἐμεγαλοῦργησε διὰ τοῦ βίου τοῦ κοινοτικοῦ. Κοινότητες ὑπῆρχον ἐπὶ Ὀμήρου και αἱ πόλεις εἶχον ὀργανισμὸν πράγματι κοινοτικόν, ὡς ἀποκαλύπτει εἰς ἡμᾶς ἡ Ὀδύσεια. Ἐπίσης αἱ Κοινότητες, γινόμεναι πόλεις, ἀνέστησαν τὰ κατὰ Περσῶν τρόπαια και διεμόρφωσαν θαυμάσιον πολιτισμὸν. Ἄλλὰ μήπως αἱ Κοινότητες δὲν παρεσκευάσαν και δὲν ἀνέστησαν τὸ ἡμέτερον Ἔθνος κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα, καταγαγοῦσαι νίκας και ἀνιδρύσασαι τρόπαια; Δυστυχῶς, ἡ βαυαροκρατία κατήργησε τὸ ἐν Ἑλλάδι κοινοτικὸν σύστημα, ἀντὶ νὰ βελτιώσῃ αὐτὸ, και εἰσήγαγεν ἀντὶ τούτου τὸν «ζευρλομανδύαν» τῆς διοικητικῆς συγκεντρώσεως, τὴν ὁποίαν ἐπέβαλεν ὁ Μ. Ναπολέων. Αὕτη, παραλύουσα ἀσφαλῶς τὰς ἔθνικὰς δυνάμεις, παράγει τὴν νάρκωσιν και τὴν πολιτικὴν διαφθοράν. Εἶνε ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ὀργανωθῶσι Κοινότητες και Ἐνοριαὶ ὑπὸ παρόμοιον ὀργανισμὸν. Ἐχομεν ἤδη πείραν τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα παρέχουσιν αἱ Κοινότητες εἰς τὸν λαόν, ὅταν εἶνε ἐντελῶς ἀνεξάρτητοι ἀπὸ διοικητικῶν ἐπιρρασμῶν. Δὲν δυνάμεθα ἐν τῷ πορόντι νὰ δώσω ἐν πλήρη ἰδέαν τοῦ ὀργανισμοῦ ἀνεξαρτήτων Κοινοτήτων, πρέπει οὗτος ὅμως νὰ βασίζεται ἐπὶ τοῦ συστήματος τῆς κληρώσεως και οὐχὶ τῆς ἐκλογῆς, και ἐπὶ τοῦ ὀικονομικοῦ ἐλέγχου, ἐξαρτωμένου ἀπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας. Οἱ Δήμαρχοι και οἱ Νομάρχαι θὰ δύνανται ὑπευθύνως νὰ ἐλέγχωσι τὰς κοινοτικὰς ἀρχὰς, θὰ καταγγέλωσι δὲ πᾶσαν κατάχρησιν εἰς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν. Ἡ Κοινότης θὰ εἶνε ἐλευθέρως

ἀπολύτως εἰς τὴν συγκρότησίν της, εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τῶν ὀικονομικῶν πόρων και εἰς πᾶσαν αὐτῆς τὴν ἐνέργειαν. Ἐὰν τοιοῦτω τρόπῳ ὀργανωθῶσιν αἱ Κοινότητες, θὰ παράσχωσιν ὀργανῶσιν ὀλοκλήρου τοῦ Ἔθνους, θὰ δημιουργήσωσι δὲ ἀκατάσχετον πρὸς τὴν πρόοδον ὁρμήν, και θὰ ἀπαλλάξωσι τὸ ἡμῶσιον πολλῶν και μεγάλων δαπανῶν.

Αἱ Κοινότητες θὰ ἰδρῶσιν: παλαίστρας, ἀγῶνας, σκοπευτήρια, θὰ ὀργανώσωσιν ἀγῶνας, θὰ διευκολύνωσι τὸ σωτήριον ἔργον τῶν σωματικῶν και τῶν στρατιωτικῶν ἀσκήσεων, θὰ ἀναλάβωσι τὴν συντήρησιν τῶν σχολείων και τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἀνεξαρτήτων Ἐνοριῶν, θὰ διευκολύνωσι δὲ πολυειδῶς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν και θὰ ἐξωθήσωσιν εἰς τὸ στάδιον τεραστίας προόδου και ἀναπτύξεως τὸ Ἔθνος ὀλοκλήρον. Ἄνευ ἐλευθέρων και ἀνεξαρτήτων Κοινοτήτων τὸ ἡμέτερον Ἔθνος θὰ φθίνη και θὰ μαραίνεται, ἕως οὗ πολιτικῶς καταστραφεῖ.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΔΑ*

«Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐμβὰς ὁ Ἰησοῦς εἰς πλοῖον διεπέρασε και ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν».

Ἄπλᾳ, Σεβασμιώτατε Δέσποτα και Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, πολὺ ἀπλᾶ μάλιστα φαίνονται τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Ἱ. Εὐαγγελίου· ἀλλὰ μ' ὄλη τὴν ἀπλότητα ἔχουν μεγάλη και σπουδαία σημασία. Ἄν ἐξηγηθῶνε καλὰ μᾶς δείχνουνε καθαρὰ καθαρὰ τί ἰδέες εἶχε ὁ Κύριος ἡμῶν, ὁ Χριστὸς δηλαδὴ, γιὰ πατρίδα και γιὰ ἔθνος, και μᾶς πληροφοροῦνε πραγματικῶς, ὅτι και αὐτὸς ὁ Χριστὸς ποῦ εἴτανε ὁ μεγαλειότερος κοσμοπολίτης, ποῦ ἦρθε στὸν κόσμον αὐτὸ ὄχι γιὰ λίγους, ἀλλὰ γιὰ ὄλη τὴν ἀνθρωπότητα χωρὶς καμιά διάκριση ὄλων διόλου, κ' αὐτὸς, λέγω, ὁ Χριστὸς αἰστάνουνταν ἰδιαιτέρη ἀγάπη πρὸς τὴ γῆ, ποῦ εἶχε δικὴ του πατρίδα, και πρὸς τὸ ἔθνος ἀπὸ τὸ ὁποῖο εἶχε τὴν καταγωγή του. Τὸ

*) Σημ τοῦ «Νουμά». Σ' ἕνα χωριὸ τῆς σκλαβωμένης Ἠπείρου ἕνας παπᾶς, ἀληθινὸς ἱερέας, φαίνεται, εἶπε, τὰ παρακάτω λόγια, ποῦ κάποιος καλὸς φίλος εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ μᾶς στείλῃ, και τὰ τυπώνουμε μ' εὐχαρίστηση γιὰ νὰ τὰ διαβάσων και νιώσων ἐπὶ τῆς δουλιᾶς τους ὅσοι ρασοφορημένοι ρήτορες μᾶς ξεκουράιουνε κάθε τόσο στὴν ἐκκλησίᾳ μὲ τὰ φουσκωμένα και ἀδιανά τους λόγια.

Ὅ, πᾶτε μοναχοὶ σας, ἐγὼ κ' ὁ γιατρὸς δὲν εἶμαστε γιὰ τέτοιες ἱστορίες...

— Μαννούλα μου, χρυσή! Πέρε μου μωρέ, ποῖος ἄλλος ἔχει τέτοια μάννα; — φώναξ' ὁ Γιάννης, ἀγκαλιζόντας, σὸν παιδί, τὸ λαϊμὸ τῆς μάννας του.

— Σὰ θέτε — εἶπ' ὁ Ἀράπης — φεύγομε κ' αὐριο τὸ πρωί. Ἐχομε καλὸ καιρό, γιὰ δὲ πῶς λάμπουνε τὰ στέρια!...

— Ἐτσι ξαφνικὰ, μωρέ, χωρὶς νὰ τοιμάσωμε τίποτις; Δὲν ἔχει γούστο νὰ πάμε μ' ἀδειανὰ τὰ χέρια — εἶπ' ὁ Θόδωρος, ποῦ τᾶθελε ἔλα μὲ τᾶξην και μέτρο!

— Βρὲ ἀδερφε ψωμί ἔχομε, κρασί παίρνομε τὴ νταμιτζάνα ποῦφερε χτὲς ὁ Κώστας· φρούτα, τυρὶ, αὐγά, νά! τί ἄλλο θέμε; Ὅλα δᾶ τᾶχομε!... Σῦρε, Μαριώ, νὰ βράσῃς αὐγά και νὰ τὰ τοιμάσῃς' ὄλα...

— Θαρρῶ, παιδί μου, πῶς ἐγὼ σοῦ τὰ τοιμάζω ὡς τὰ τᾶρα· λὲς νὰ τᾶχω πιά χαμένα;

— Νὰ μὲ συμπαθᾶς, μαννούλα, εἶπα: νὰ τὰ τοιμάσῃς...

— Σὲ παίρνον οἱ φούριες σου και δὲν ξέρεις τί λὲς!

— Μὴ μᾶς γκρινιάσῃς, μάννα μου, τὸ ταξίδι!

— Οὐφ! Ἦλα Μαριώ, νὰ σοῦ δώσω ταῦγά!

— Δὲ μ' ἀρέσουνε τὰ μούτρα τῆς θείτσας — εἶπ' ὁ Κώστας γελῶντας σὸν ἔφυγε — σὰ δὲ σοῦ παίξῃ, Γιάννη, κανένα κακὸ παιχνίδι, νὰ σοῦ κόψῃ τὴ φάρα, θάνηθαι θάμα! Ἄκου ποῦ σοῦ λέω!

— Οὐ! τὸ ξέρω! Εἶναι δυνατὴ νὰ μᾶς βγάλῃ μὲς ἀπὸ τὴ βάρκα. Γι' αὐτὸ ἀρχισα μὲ φούριες νὰ τῆς πάρω τὸν ἀέρα!

— Κατεργάση!

— Ἐρεῖς ταῦγινο νὰ ξεκινήσωμε, πρὶν μᾶς πάρῃ χαμπέρι. Ἀξάφνα μετανοιῶνει τὸ πρωί και σηκώνεται μὲ πινοκέφαλο, μὲ ζαλάδες και τὰ ρέστα... Πᾶνε τότες και ταξίδια και Φανάρια!

— Τι λὲς, καλέ, μπορεῖς νὰ φύγῃς χωρὶς νὰ τὴν ἀποχαιρετίσῃς; δυστυχία σου κκομοίση!

— Τὸ ἔχε γιὰ δᾶ τὸ λέμε κ' ἀπὸ τώρα! Σὼπα, καυμένα, και σὺ, δὲν εἶναι κακὴ ἡ μάννα μου, λίγο παραξενὴ μονάχα...

Ἡ μάννα τοῦ Γιάννη, γιὰ νὰ δικαιώσῃ τοὺς φόβους τῶν παιδιῶν, ἦρθε κείνη τὴν ὄρα συλλογισμένη, μὲ κατεβασμένα τὰ μούτρα της. Ἡ Μαριώ τὴν ἀκλουθοῦσε μ' ἕνα καλάθι και μιὰ μικρὴ νταμιτζάνα...

— Σὰς ἔθρασα δέκα πέντε αὐγά, ἔβαλα τυρὶ,

σαλάμι, φρούτα, ὅ,τι κ' ἄν εἶχαμε. Αὐριο θὰ θέλω καινούρια ψώνια, δὲν ἔμεινε τίποτα στὸ σπίτι.

— Ὅ, βροῦμε και ψάρια λαχταριστὰ, κύρ Γιάνκο μ', κάθε μέρα πιάνει ὁ καπτάν-Νικόλας.

— Ὅ, βροῦμε λὲς, Μαριώ, μπᾶς κ' ἔχεις και σὺ σκοπὸ νὰ τὰ πρυσίσης γιὰ τὸ Φανάρι; τὰ καλὰ κορίτσια δὲν ταξιδεύουνε μονάχα τους μὲ παλλικάρια!

— Εἶναι κουμπάρος μας ὁ Ἀράπης, κυρούλα μ', κ' ὁ φύλακας τοῦ Φαναρίου εἶναι μπάρμπας μου, ἀδερφε τῆς μάννας μου. Ἐχομε τρεῖς μῆνοὺς νὰ τότε δώμε!

— Ὁ καπτάν-Νικόλας, ποῦ λέτε;

— Ὅχι! ὁ δεῦτερος, εἶναι δυὸ φύλακες στὸ Φανάρι.

— Κ' ἐγὼ, τὸ λοιπὸν, θὰ μείνω δᾶ μοναχῆ, δίχως βοήθεια;

— Ἡ μάννα μ' θὰ σὲ δουλέψῃ, κυρούλα μ', και δὲ θὰ σοῦ λείψῃ, μαθὲς, τίποτις! Ἐμεῖς, πάλι, ναρὶς θάρρομε...

— Ἄμα θές τίποτα, Μαριώ, κανεὶς δὲ σ' ἀλλάζει τὸ κεφάλι! Ἐχεις γενάτι, παιδί μου, κ' εἶναι πολὺ κακὸ πρᾶμα!... Πᾶω, Γιάννη, νὰ πῆσω...

— Σ' ἀφίνω γιὰ, μαννούλα μου! Νὰ σὲ φιλή-

ζήτημα είναι αρκετά σπουδαίο κι αξίζει να ζετασθή κάπως με περισσότερη ακρίβεια για να φανή αν η αγάπη προς την πατρίδα και το έθνος μπορεί να συμβιβαστή με την αγάπη προς όλη την ανθρωπότητα. Αξίζει να ζετασθή τόσο περισσότερο, όσο βρίσκονται πολλοί, που λένε ότι το Ευαγγέλιο δεν παραδέχεται αγάπη στην πατρίδα, δεν αναγνωρίζει εθνική φιλοτιμία. Το Ευαγγέλιο έχει κοσμοπολιτικό χαρακτήρα και θυσιάζει την ιδέα της πατρίδας και του έθνους στην ιδέα της ανθρωπότητας. Καλό θα είναι λοιπόν να εξετάσουμε με την ευκαιρία αυτή αν σύμφωνα με το Ευαγγέλιο μπορεί να συμβιβαστή ο πατριωτισμός με το ενδιαφέρον για την ανθρωπότητα όλη — αυτό πρώτο — και δεύτερο ποιό απ' όλα τα χριστιανικά έθνη κατάλαβε και έδειξε και με έργα, ότι κατάλαβε καλά-καλά αυτό το πνεύμα του Ευαγγελίου.

Τίποτε δε μας δυσκολεύει, Σεβασμ. Δέσποτα και αγαπητοί αδελφοί, να παραδεχτούμε, πως εκείνος που φανέρωνε ευχάριστα και λυπηρά συναισθήματα στην ζωή του, κείνος που έκλαιγε στον τάφο του πολύτιμου φίλου του, του Λάζαρου, κείνος που όταν ήρθε πλέον ή ώρα να φύγει από τον κόσμο αυτό, έδειξε πως τρυφερά αγαπούσε τη μητέρα του και φρόντισε να τη συστήση, έδειξε μ' άλλα λόγια αληθινή τρυφερότητα παιδιού προς μητέρα, πως κείνος, λέγω, είχε ιδιαίτερη συμπάθεια προς τη γη, που ανέπνευσε τον αέρα της τον καθαρό και έπλετο νερό της το δροσερό, προς τη γη, που χαιρέτιζε ταχτικά από τις πρώτες μέρες του τον ήλιο και στην ανατολή και στη δύση του. Ήταν άνθρωπος σωστός και δημοσιός όπως διόλου με μας και γι' αυτό ίσα-ίσα είναι, σύμφωνα με τους ψυχολογικούς νόμους πολύ φυσικό και πολύ σωστό να είχε και κείνος ιερές και γλυκές ανάμνησες από τη γη, που πέρασε τα παιδικά του χρόνια. Το ιδιαίτερο αυτό ενδιαφέρον για την γη εκείνη πολύ καλά το έννοουσαν, κ' οι Απόστολοι του και γι' αυτό το λόγο ο Ευαγγελιστής Ματθαίος λέγει ότι πήγε στην ίδια, τη δική του δηλαδή πόλη.

Αν ακόμα παρακολουθήσουμε με πολλή προσοχή και το δημόσιο κ' επίσημο βίο του θα πειστούμε εύκολα και πάλι, ότι θερμό ενδιαφέρον αισθάνονταν για τη πατρίδα του και το έθνος του πρώτα-πρώτα κ' ύστερα για όλη την ανθρωπότητα. Εκείνος που έλεγε ότι «πλησίον» είναι ο κάθε αν-

σω από τώρα για να μη σε ξυπνήσω το πρωί...

— Καλά, καλά! Δε θέλω φιλιά!... Για λίγες ώρες που θα λείψετε δεν τ' έχω σε καλό...

— Να μη στεναχωρηθής καθόλου! Στις πέντε θα είμαστε δω.

— Θα σ'ς νοιώσω, πιστεύω το πρωί. Καλή νύχτα!

Η κυρία Σεβαστή έφυγε γενατωμένη. Φανερό εΐτανε πως μετάνιωσε γιατί τούδωκε την άδεια γι' αυτό το ταξίδι. Έψαχνε με κερδί να βρη καμμιά αιτία να τους τα χαλάση. Σα δεν προφτάνανε κρυφά να φύγουν, κάτι ως το πρωί θα τους σκάρωνε!

— Δεν κατάλαβα, καλά καλά, δε θέλ' τάχα ή κυρούλα μ' νάρθω και γω μαζί σας; σα δεν το θέλ' γω δεν έρχομαι — τους εΐπ' ή Μαριώ, συλλογισμένη...

— Εΐσαι κουτή! Κείνη, που σ' αγαπάει τόσο, γιατί να μη σε θέλει μαζί μας;

— Εέρ' και γω, ή φτωχιά! Σάματις έτσι δε τα κατάλαβα...

— Δεν το κατάλαβες καλά! Δεν εΐξερε πως έχεις μπάρμπα το φύλακα... Έλα τώρα, Μαριώ μου, νοικοκυρέψε τα πράματά μας στη βάρκα κι εμε να κοιμηθής... πρωί πρωί θα σηκωθούμε!

— Και σεΐς, παιδιά, το ίδιο πρέπει να κάνετε — εΐπ' ο Άραπης, βάζοντας στη βάρκα τα πράματα.

(άκολουθει)

θρωπος, κείνος που δεν ήθελε να έννοήση με κανένα τρόπο τις αποκλειστικές ιδέες του Έβραϊκού λαού, ήθελε πάντοτε να κάμη τις πρώτες ευεργεσίες στους πατριώτες του και στο έθνος του. Ήρθε να σώση και να γιατρέψη, έλεγε πολλές φορές, τα χαμένα πρόβατα του Ίσραήλ. Με αυτά έδειχνε ίσα-ίσα, ότι προτιμότερα ήθελε να ξεπληρώση τα μικρότερα και τα λαφρότερα χρέη του κ' ύστερα τα μεγαλύτερα και τα πιό έκτεταμένα. Έδειχνε ένδιαφέρον θερμό κι αγάπη συγκινητική στην αρχή για τους πατριώτες και κείνους που εΐτανε απ' το ίδιο έθνος κ' ύστερα για τους άλλους με τους όποιους δεν συνεδένονταν άμέσως. Ή και ίδου και ένα παράδειγμα που βεβαιώνει πολύ καλά όλα τα προηγούμενα. Έχε φτάση, λέγει ο Ί. Ευαγγελιστής Μάρκος, ο μέγας κείνος δάσκαλος στα σύνορα της Τύρου και της Σιδώνος. Γυναίκα δ' α Έλληνις Συροφοίνισσα την καταγωγή έτρεξε να πΐση στα πόδια του και να τον παρακαλέση να θεραπεύση το κοριτσάκι της που βασανίζονταν από άκαθαρτο πνεύμα. Άκουσε όμως, ότι έπρεπε να χορτάσουν πρώτα τα παιδιά τα γνήσια κ' ύστερα τα άλλα κι ακόμα ότι δεν είναι καθόλου σωστό να πάρη κανείς κείνο που είναι για τα παιδιά και να το δώση στα σκυλάκια. Βέβαια άφου είδε ότι επέμενε ή δυστυχισμένη εκείνη γυναίκα με μεγάλη πίστη και άφοσίωση, τής έκαμε την καλοσύνη και τη γιατριά ο μέγας κείνος γιατρός. Άλλα τα πρώτα που τής εΐπε δείχνουν φανερά και καθαρά ότι έπρεπε να χορτάσουν πρώτα καλά-καλά οι δημοθείς κ' ύστερα οι άλλοι που εΐτανε από άλλα έθνη. Αυτά ίσα-ίσα είχε στο νου του κι ο άπόστολος Παύλος, κ' έλεγε ότι το Ευαγγέλιο είναι δύναμη του Θεού για τη σωτηρία του καθενός, που έχει πίστη, πρώτα του Ίουδαίου κ' ύστερα του Έλληνα. Ύστερα από όλα αυτά ρωτώ, αγαπητοί αδελφοί, ε ευαγγελικός νόμος διατάζει να μη έχουν οι Χριστιανοί αγάπη προς την πατρίδα, να μη είναι άφοσιωμένοι πολύ πολύ μάλιστα στο έθνος τους; Όχι βέβαια. Ο Χριστός ε,τι έκαμε για τις σχέσεις της οικουμένης και της κοινωνίας, το ίδιο πράγμα διώρισε με το νόμο του και με λόγο δηλαδή και με το παράδειγμα του και για τις σχέσεις του έθνους και της ανθρωπότητας. Όπως έχει χρέος να εργάζεται ο καθένας για το καλό της οικουμένης του και να θέλη να την κάμη να προδέψη με δικαιοσύνη κι όχι με το να καταστρέψη άλλες οικογένειες, κατά τον ίδιο τρόπο πρέπει ν' αγαπά κανείς τη πατρίδα του και το έθνος του και να προσπαθή να τα μεγαλύτερα και να τα δοξάζη όχι με το να εξαφανίση άλλα έθνη, αλλά με αγάπη και με δικαιοσύνη.

Την αρχή αυτή όμως την εφαρμόσαν και την εφαρμόζουν σήμερα οι Χριστιανοί και τα Χριστιανικά έθνη; Ίδου άπορία που θα προσπαθήσουμε να διαφωτίσουμε με λίγα λόγια.

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

Το μόνον πατριωτικόν

Το μόνον ειλικρινές

Το μόνον Έλληνικόν

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΗΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100,000 ΔΡΧ.

ΠΡΟΣΕΧΗΣ ΚΛΗΡΩΣΙΣ

31 Δεκεμβρίου 1908

Ο ΤΙ ΕΛΕΓΕ

Ξαναβγήκε ο «Εργάτης» του Βόλου και μας βεβαιώνει στο προχθεσινό του φύλλο πως θάνατι πιά άθάνατος γι αστιγουράρησε τα έξοδα της εκδούσης του. Πρέπει όμως να τον συντρέξουν (μ' έργα κι όχι με κούφια λόγια) κι όσοι ακολουθούν τις ιδέες του.

— Ο «Εργάτης» θα πουλιέται δω απ' τον κ. Άναστάση Τσαγκάρη (Πραχτορείο Έφημερίδων).

— Κάποιος βλέποντας φκιασιωμένη απ' έξω κι από μέσα τη Βουλή μας, συλλογίστηκε: Καινούριο καπέλο στο ίδιο κεφάλι.

— Γιατί πολύ σωστά, όσο κι αν φκιασιώθηκε ή Βουλή μας και φαίνεται σήμερα σαν καινούρια, τα ίδια κεφάλια θα φιλοξενήσει κάτω από τη στέγη της.

— Λαχταρούσαμε να δούμε καινούριους βουλευτάδες, κι ως συνεδριάζανε ακόμα και σ' άχούρι.

— Δυο πολιτικοί μας ταξιδεύουν τώρα τις παραμονές της Βουλής, ο ένας στο Μωριά για ψήφους κι ο άλλος στην Ήπειρο, όχι φυσικά για ψήφους αυτός.

— Κ' οι δυο άρχηγοί το κόμμα τους το λέν «Εθνικό κόμμα». Τώρα σε ποιό από τα δυο ταιριάζει ο βαρύς αυτός τίτλος, το δείχνει ή περιόδια του άρχηγού του.

— Ο κ. Μαυρομιχάλης στην Τρίπολη μίλησε και... για τους μαλλιαρούς. Θα φτιάξει και θα δείξει, λέει, άμα θάρθει στην Έξουσία! Και μεις άντι να θυμώσουμε και να λυπηθούμε γι' αυτά που εΐπε, το έναντίο χαιρόμαστε που με τους ρητορικούς κεραυνούς του μολόγησε πως το γλωσσικό ζήτημα γενικεύτηκε τόσο ώστε ναν το μεταχειρίζονται οι πολιτικοί μας και για έκλογικό τρίτιπ τους.

— Ύστερ' από το λόγο του κ. Μαυρομιχάλη, λένε, ο κ. Μιστριώτης έπαψε να κλαίει και να δέρνεται πιά για το μακαρίτη το Δεληγιάννη, άφου βρέθηκε τώρα ο άξιος διάδοχός του.

Ο ΙΔΙΟΣ.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ν. Γιαν. Λίβερπουλ. Λάβαμε τη συντρομή του 909 και σ'ς ευχαριστούμε. — κ. Περίεργο. Οι «Λόγοι κι αντίλογοι» του κ. Βλαχογιάννη, που δημοσιευτήκανε στο περασμένο φύλλο, είναι ανέκδοτοι. Άνέκδοτα θάνατι και άλλα που θα δημοσιευτούνε στο φύλλο της άλλης Κυριακής «Ο,τ ξανατυπώσουμε μέσα από τα «Προπούλαια» θαν το πούμε, καθώς το συνηθίζουμε. — κ. Γ. Ν. Κοττασ. στη Γενέβη. Δεν το λάβαμε το πρώτο δελτάρι. Τα βιβλία σου τα στέλνουμε σήμερα με ταχ. δέμα. Γράψε μας, παρακαλούμε, άμα τα λάβεις, να ξέρουμε. — κ. Πέτρο Φλ... Στείλε στο γραφείο μας ναν το πάρεις.

Γ: ΒΑΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ

ΠΡΟΠΟΥΛΑΙΑ

ΤΟΜΟΣ Α'

Πουλιούνται δρ. 5 στα Γραφεία του «Νουμά» Για το Έξωτερικό φρ. χρ. 6. Όποιος θέλει γράφει και στο ίδιο το συγγραφέα δρόμος Φωκυλίδου, 34, Αθήναι.

ΤΑ ΠΡΑΤΗΡΙΑ

ΤΗΣ ΛΑ-Ι-ΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Μετεφέρθησαν εις την όδον Σταδίου 43 έντος του Χρυσού Οίκου (Maison Dorée) του μεγάλου Κατοπτροποιείου του κ. Α. Η. Ευαγγέλου, έναντι Στοάς Άρσακείου.

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΤΡΕΙΣ ΜΗΛΛΑΝΤΕΣ

(ΓΙΑ ΠΙΑΝΟ)

Πουλιούνται 1 δραχμή ή καθεμά στα γραφεία του «Νουμά».